

SLOVENSKI JADRAN

LETO II, ŠTEV. 47

Koper, petek 20. novembra 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Majhna vas z veliko zgodovino

Cepovan je znan partizanski kraj iz Narodnoosvobodilne borbe. Partizani so ga nazivali drugo partizansko glavno mesto na Primorskem (prvo je bilo Cerklje). Semkaj so se za časa borbe zatekali partizani, dije časa pa je bil v Cepovanu tudi sedež štaba IX. korpusa z vsemi odseki ter ostalih pokrajinskih organizacij. Ta majhna vas, ki je bila takrat za partizane pravcato mesto, je bila med borbo večkrat požgana in bombardirana tako, da je ostalo po vojni samo še pet stavb, ki so jim fašisti prizanesli. Ljudje v tem kraju so ogromno prispevali k temu, da so se izpolnile prastare želje ljudstva Slovenskega Primorja in da je tudi ta del naše zemlje, čeprav še ne ves, danes priključen k matični domovini.

V tem kraju so ljudje tudi mnogo prestali med borbo. Stalni sovražnikovi vpadi, požigi, ropi in umori niso omajali Cepovancev, ki so se po vsekem takem strahotnem dejanju še bolj strnili okrog OF in naše vojske. Poglavitno je bilo to, da kot skoro v vseh krajih Slo-

venskega Primorja ni bilo v Cepovanu ljudi, ki bi sodelovali z okupatorjem, temveč so kot en mož stopili na branik svoje domovine.

Kljub vsem naporom, težavam in strahotam je bilo takrat v Cepovanu življenje polno veselja in zadovoljstva. Naši borci niso dobili v tem kraju le strehe in hrane, temveč tudi prijazen obraz in tople sprejem v vsaki domačiji. O tem nam pričajo številni mitingi, ki jih je bilo v Cepovanu kar precej. Ljudstvo je tudi v tistih časih mislilo na kulturno izživljanje.

Desetega oktobra 1944 je stresel sovražnik ves svoj bes nad tem partizanskim krajem. Nameraval je požgati vse, kar je še ostalo in odgnati ljudi v suženjstvo. Prva namera se mu je posrečila, druga pa ne, ker mu jo je preprečila partizanska vojska. Pognala je sovražnika in ga uničila, tako da so vse njegove podne nakane splavale po vodi. Ta dan so si Cepovanci tudi izbrali za svoj ljudski praznik.

Po osvoboditvi so si Cepovanci postavili svojo mizarstvo delavnico,

ki zaposluje sedaj trideset delavcev. Izdelujejo kuhinjsko pohištvo in sodobne spalnice ter dosegajo in dneva v dan večje uspehe na tržišču. Svoj obrat nameravajo še razširiti in zaposliti še več delovne sile.

Cepovan s svojo okolico je tudi znan turistični kraj. Lokve so v okolici Cepovana prav tako imenitna turistična točka, ki se ponša s prostornim hotelom.

Na Lokvah je zelo razvit smučarski sport. Smučarji najdejo tam tudi sodobno štiridesetmetrsko skakalnico. V prihodnosti nameravajo zgraditi še več novih smučarskih objektov. Prav tako kot v Lokvah je ta šport razvit tudi v Cepovanu.

V teh vrsticah smo na kratko zajeli borbeno zgodovino primorske vasi. Toda ta vas ni osamljen primer. Po Primorskem bi jih lahko našli še dolgo vrsto, saj se je naša Primorska kakor en mož pridružila klicu Partije k vstaji. Zato danes že uživa prve sadove pridobitve ljudske revolucije in graditve socializma v pogojih ljudske oblasti.

PREDSEDNIK REPUBLIKE MARŠAL TITO ODZDRAVLJA ČETRTMILJONSKI MNOŽICI, KI SE JE ZBRALA V NEDELJO NA VELIKEM VOLILNEM ZBOROVANJU V BEOGRADU. NA TEM ZBOROVANJU JE TOVARIS TITO V SVOJEM GOVORU ODLOČNO POUČIL, DA JE TREBA VSE, KAR JE SLOVENSKEGA V CONI A, PRIKLJUČITI K JUGOSLAVIJI. (NAJVAŽNEJŠE IZVLEČKE IZ GOVORA SMO PONATISNILI V POSEBNI PRILOGI).

Volitve, ki so pred jugoslovanskimi narodi, pomenijo zlasti za primorske Slovence ne samo politično manifestacijo, aktivno uveljavljanje državljanških pravic, pač pa pomenijo danes, po desetih letih borbe in svobode, gospodarske in kulturne rasti dokaz enotnosti in volje očuvati s krvavo borbo pridobljene pravice in svobodo.

Deset let je od takrat, ko so zbrani odposlanci slovenskega naroda proglasili priključitev Trsta in Slovenskega Primorja k matični domovini, deset let bo kmalu od takrat, ko so odposlanci vseh jugoslovanskih narodov to potrdili, ko so polagali na II. zasedanju AVNOJ temelje novi, demokratični ureditvi naše države.

Ljudska oblast je v teh povojnih letih rasla in se utrjevala iz leta v leto. Demokratizacija našega državnega ustroja je prinesla s seboj korenite spremembe. Zato so sedanje volitve tudi nadaljnji veliki korak k uresničevanju socialističnih načel naše državne skupnosti. Ta okolnost narekuje volivcem, da z vse večjo odgovornostjo pristopijo k volilnim skrinjicam, da tudi v prihodnje pri delu ljudske oblasti sodelujejo po svojih močeh za uresničitev demokratičnih načel naše socialistične družbe.

Gospodarski, politični in kulturni uspehi so odvisni od vseh državljanov. Povojna graditev socializma v naši državi je zahtevala marsikatero žrtve, je prinesla pa toliko sadov, da se jih naši ljudje šele sedaj za-

vedajo in jih znajo ceniti. Pospeshiti to socialistično rast pomeni nove žrtve, pomeni novo množično sodelovanje.

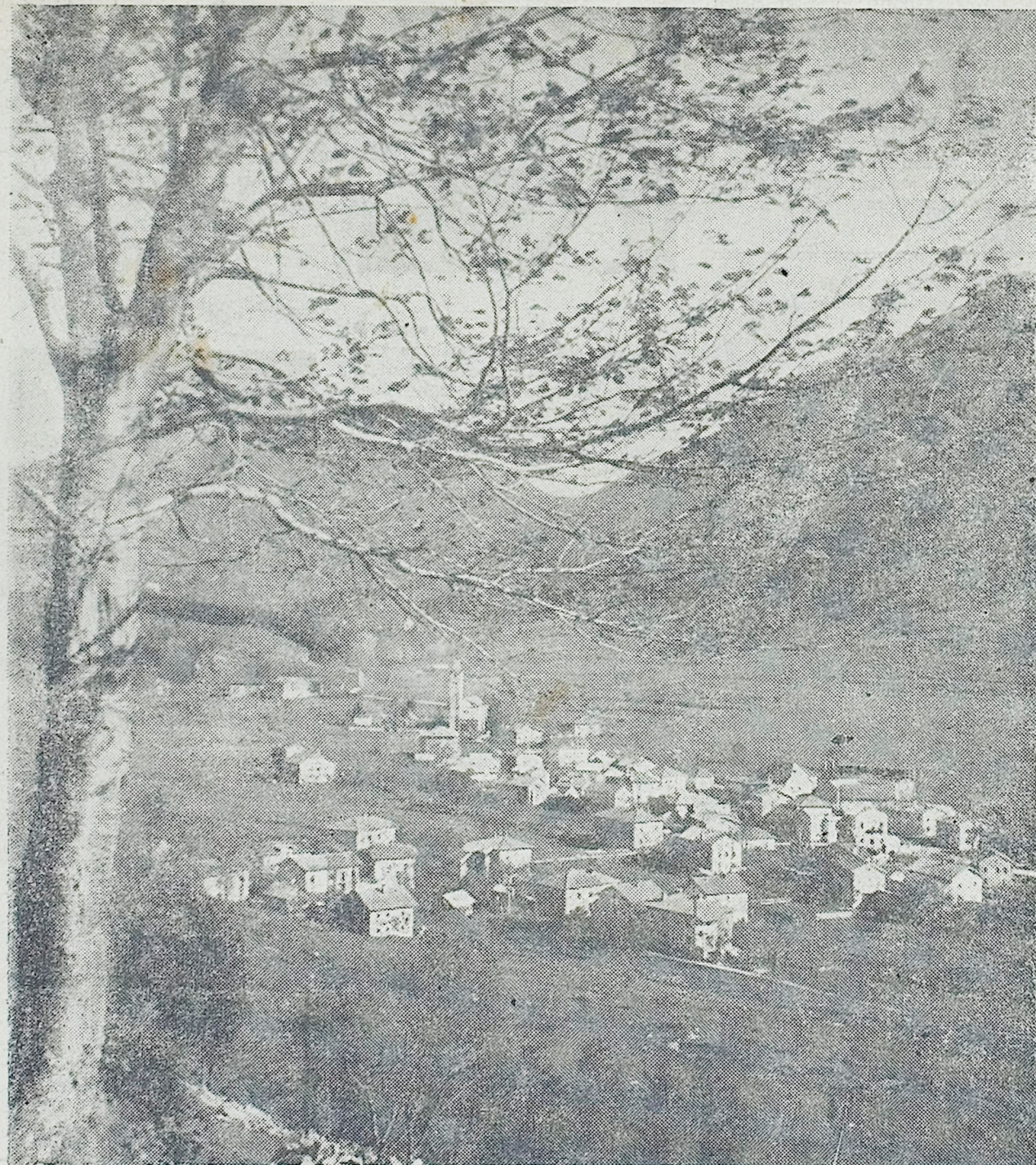
Pred sto in tolikimi leti je naš veliki pesnik zapisal: »Da oblast in z njo čast, naša bodo lasta«. Gre tu za pojem, ki se popolnoma ujema s socialistično etiko. To pomeni, da bodo naši ljudje postali zavestni graditelji boljšega in lepšega, da bodo čutili s skupnostjo, da bodo s častjo in ponosom izpolnjevali obveznosti in dolžnosti.

Jugoslavija je prav zaradi svoje načelnosti v uresničevanju socialistične družbe dosegla v svetu zavidljiv ugled in podporo. Svobodoljubni narodi se obračajo na našo družbeno stvarnost z nado in upanjem, občudujejo naše napore, posebno še našo enotnost. Vsak od nas je lahko na to ponosen.

Prav dejstvo, da je danes Jugoslavija moralno močna, da jo vodijo prekaljeni ljudje, daje Primorcem najtrdnjše zagotovilo, da bo vprašanje, ki nas že toliko leta žuli, pravico rešeno.

Napetost v zadnjem času gleda Trsta je jugoslovanske narode le utrdila v jasnem prepričanju, da se nam ne more zgoditi nobena krivica. Državno vodstvo, ki ga bomo volili v nedeljo, bo ob podpori vseh volivcev znalo peljati našo pravico stvar tako, da bo pravici končno zadoščeno.

Na ta način se bodo uresničile tudi pesnikove besede, ko pravi, da »ne urag, le sosed bo mejaka«.

(Foto Ogarev)

Na pragu socialističnega parlamenta

Predvolilna dejavnost je končana. Pojutrišnjim bodo državljani naše socialistične domovine od Maribora do Djevdjelije izvolili svoje predstavnike v novo ljudsko skupščino. Poudariti moramo, da niti enkrat v preteklosti v času volilnih priprav ni vladalo tolikšno zanimanje in ni sodelovalo tako ogromno število ljudi na predvolilnih zborih, kot je bil to primer v tej predvolilni dejavnosti. Kot je izjavil maršal Tito v svojem nedeljskem govoru v Beogradu, pa ni tudi nikdar v zgodovini naših narodov vladala taka enodušnost kot je vladala širom vse države na teh zborovanjih.

Med zaključnimi zborovanji je treba omeniti predvsem največje zborovanje, ki ga je doživel Beograd po osvoboditvi in na katerem je govoril maršal Tito. Najvažnejše izvirne besede iz njegovega govora prinašamo v posebni prilogi. Na proslavi XXIX. hercegovaške divizije v Mostarju je govoril v nedeljo podpredsednik zveznega Izvršnega sveta ALEKSANDER RANKOVIĆ, v Osijeku predsednik Izvršnega sveta LR Bosne in Hercegovine DJURO PUČAR-STARI, v Novem Sadu državni sekretar za zunanje zadeve KOCA POPOVIĆ, v Skoplju predsednik Izvršnega sveta LR Makedonije LAZAR KOLISEVSKI, v Subotici pa član zveznega Izvršnega sveta RODOLJUB ČOLAKOVIĆ.

Tudi v Sloveniji so se odlikovali zadnji dnevi predvolilne dejavnosti po izredni živahnosti in velikem številu množično obiskanih zborovanj. Tako je v Idriji spregovorila volilcem organizacijski sekretar ZKS VIDA TOMSIČEVA, v Zireh poslanski kandidat kranjskega okraja za zvezno skupščino BORIS ZIHERL, v Krškem podpredsednik izvršnega sveta LR Slovenije dr. MARIJAN BRECELJ, v Knežaku na Notranjskem tamkajšnji kandidat za zvezno skupščino IVAN REGENT, kandidat za del celjskega in šostanjskega okraja za zvezno skupščino VIKTOR AVBELJ pa v Vojniku in Dobrni. V ponedeljek je obiskal delavce v Kranju podpredsednik Izvršnega sveta LR Slovenije dr. MARIJAN BRECELJ.

V torek je bilo sklicano veliko predvolilno zborovanje za rudarski zasavski bazen v Trbovljah, kjer je govoril tamkajšnji rojak in kandidat za republiško skupščino, predsednik Izvršnega sveta LR Slovenije MIHA MARINKO, v Celju pa je na predvolilnem zborovanju spregovoril kandidat za zvezno skupščino FRANC LESKOSEK — LUKA. Za zaključek predvolilne dejavnosti je obiskal Ajdovščino BORIS KRAJGHER, med ljubljanske volilce pa je prišel v sredo MOŠA PIJADE.

Svečano volilno razpoloženje se je začelo že v ponedeljek, ko so volili v zvezni zbor ljudske skupščine pripadniki JLA in vojne mornarice, naši državljani na ladjah izven naših voda, nameščenci jugoslovanskih predstavništev v tujini in jugoslovanski državljani v coni B. Ostali jugoslovanski državljani, kakor tudi aktivni oficirji in podoficirji JLA bodo izpolnili svojo državljansko dolžnost v nedeljo v kraju svojega stalnega prebivališča.

Ne bo škodovalo, če poudarimo za konec nekaj misli o nedeljskih volitvah iz Maršalovega govora v Beogradu. »Isti duh preveva srca in misli ljudstva v Makedoniji, Srbiji, Črni gori, Bosni in Hercegovini in na Hrvaškem ter Sloveniji. Vsi naši ljudje mislijo z eno enotno mislijo, z eno težnjo, da očuvajo svojo enotnost, da izgradijo boljše življenje. Obenem lahko rečem, da smo opazili in to zelo dobro, da naši ljudje gledajo mirno v svojo bodočnost, da jim je jasna naša perspektiva,« je dejal maršal Tito in dalje poudaril:

»Pred našo novo skupščino, ki je po obliki in po vsebini povsem drugačna, kakor je bila prejšnja, ki je še v večji meri dobila socialistični karakter, ki v določenem smislu opušta parlamentarne oblike zahodnih skupščin in parlamentov in v vsevečji meri dobiva obliko SOCIALISTIČNEGA PARLAMENTA in skupščine — stoje ogromne in važne naloge. Tu prihaja do izraza tisto, kar je najvažnejše v našem življenju: neposredno sodelovanje ljudstva pri oblasti in približevanje najvišje ljudske oblasti ljudstvu potom raznih oblik, posebno pa s tem, da bodo poslanci nove skupščine in zveznega zbora i zbora proizvajalcev morali biti stalno med svojimi volilci, med ljudstvom.«

S takim svečanim razpoloženjem, s takim zaupanjem v bodočnost in s tako enodušnostjo niso jugoslovanski narodi še nikoli v svoji zgodovini šli na volišče.

Ankarski nauk gospodu Pelli

Italijanski ministrski predsednik Pella in ves italijanski tisk sta zelo precejnevala pomen Pellinega obiska v Ankari. Rimski onorevole je bil seveda prepričan, da bo v Ankari izsilil podporo Turčije Italiji glede Trsta. Delal pa je račun brez krmarja, kajti pozabil je, da Balkanski sporazum ni kos popisane papirja.

Zato ni zgolj naključje, da se je Pella na tiskovni konferenci povojno izrazil o Bankanskem paktu. Odtod tudi pojasnilo za silno lakonsko omembo Trsta v službenem poročilu. Na koncu vseh koncev je gospod Pella lahko zadovoljen z ankarskimi razgovori, kajti zelo mu lahko koristi tamkajšnji nasvet, naj bo Italija nekoliko realnejša in zmernejša v svojih odnosih do Jugoslavije.

ZAHODNE VELESILE, BERMUDI IN SOVJETI

Tri zahodne isle so poslale v ponedeljek Moskvi odgovor na zadnjo sovjetsko noto. Odgovor je kratek in vsebuje le šestdeset vrst. Zahodne velesile so odklonile konferenco petih velesil, vstrajajo pa pri svojem predlogu o konferenci štirih. Zahodni komentatorji trdijo, da lahko sovjetska vlada — če to želi — vedno sodeluje na konferenci o Nemčiji in Avstriji.

Britanski premier Churchill je izjavil o bližnji bermudski konferenci, da bodo na konferenci proučili najboljše načine, kako bi prišli do praktičnih in lahkih stikov z voditelji Sovjetske zveze. Če bodo v tem uspeli, bodo proučili tudi možnost rešitve najvažnejših vprašanj, s čimer bi zmanjšali mednarodno napetost.

ZACARANI KROG MED LONDONOM IN KAIROM

Anglo-egiptovski odnosi so se zopet zaostri. Kot vzrok navajajo način izvedbe volitev v Sudanu. Egiptovski zunanji minister Salen je ostro reagiral na Edenovo izjavo, češ da egiptovska vlada ne spoštuje sporazuma o Sudanu, ki sta ga obe vladi sklenili letos februarja. Dejal je, da razburjenje v Londonu dokazuje, da britanski pristaši ne pričakujejo zmage pri volitvah.

Drugi kamen spotike v tem začaranem krogu sta dve oporišči anglo-egiptovskega spora — Suez in Sudan.

posvetovanja in predloge ter vse v kabinetu skovane pobude. Jugoslavija je sprožila realen, konstruktiven in daljnoviden predlog. To kaže tudi način, kako je svetovna javnost manj reagirala. Vprašanje je le, če se bo njegov odmev razlikoval od dosedanje prakse.

Preje smo zapisali, da je sedaj na vrsti Rim, da dokaže svojo spravljivost. Toda če sodimo po govoru g. Pella v sredo v italijanskem parlamentu med razpravo o tržaškem vprašanju, vztraja italijanska vlada pri izvedbi angloameriškega diktata. G. Pelli je ušlo med patetično in solzavo retoriko tudi dragoceno priznanje, da je diktat od 8. oktobra sad italijanske diplomatske akcije in v skladu s njenimi zahtevami. G. Pella je hinavsko najprej poudaril, da je Italija pripravljena dati svoj aktivni prispevek k pobudam, ki bi lahko pripeljale do končne rešitve vprašanja Tržaškega ozemlja v celoti, obenem pa je zahteval, da mora ostati sklep od 8. oktobra v vsakem primeru nedotakljiv in nepreklicljiv. Italijanska vlada ima po besedah svoje predsednika plebisit še danes za najboljšo in najbolj demokratično sredstvo, da se doseže pravična in dokončna rešitev.

Stara pesem se je zopet ponovila. Italijanska vlada formalno ne zavira jugoslovanskega predloga, obenem pa postavlja pogoje in zahteva jamstva, ki zavirajo mirno rešitev v duhu jugoslovanskega predloga. Megalomanske zahteve Rima onemogočajo miroljubne napore jugoslovanskega državnega vodstva, ki je na konstruktivni in najbolj realen način pokazalo izhod iz zagate okrog tržaškega vprašanja.

Sprehod PO SVETU

BEOGRAD — Pred tednom dni se je vrnil z uradnega obiska na Dunaju v Beograd naš sekretar za zunanje zadeve Koča Popović. Ob zaključku njegovih uradnih razgovorov z avstrijskimi državniki je bilo izdano skupno poročilo, ki pravi, da so bila proučena konkretna vprašanja, ki se tičejo obeh dežel. Med drugimi je bilo temeljito proučeno vprašanje gospodarskega sodelovanja obeh držav. Podpisan je bil sporazum o avstrijsko-jugoslovanskem letalskem prometu in do-seženo soglasje za ureditev vrste pravnih vprašanj, glede katerih bodo sklenjene razne pogodbe. Tudi glede avstrijske imovine v Jugoslaviji in jugoslovanske v Avstriji si bosta obe državi prizadevali za praktično ureditev tega vprašanja. Obe vladi sta sklenili svoji posla-ništvu na Dunaju, oz. v Beogradu povišati v veleposlaništvi.

Bivši poveljnik šeste nemške armade pred Stalingradom, feldmaršal Friderik von Paulus je bil izpuščen iz sovjetskega ujetništva in biva sedaj v Vzhodni Nemčiji. V nekem razgovoru z novinarji je Paulus izjavil, da je sklenil vrniti se v domovino, da bi pomagal pri miro-ljubni združitvi obeh Nemčiji in doseči prijateljstvo med nemškim in sovjetskim narodi. Da ga brez vsakršne naloge Sovjeti niso izpu-stili, je popolnoma jasno, kako bo pa Paulus spoprijateljil dva zagri-zena sovražnika iz prve in zlasti druge svetovne vojne — je pa drugo vprašanje. V zahodni Berlin si Paulus ne upa, ker ga je Francija uvr-stila med vojne zločince.

S TEŽKIMI BOMBNIKI NAD UPORNIKI MAU—MAU NAIROBI — Po pooblastilu britanskega ministrskega predsednika Churchilla bo uporabil poveljnik britanske vojske v Keniji štiri težke bombnike tipa »Lincoln« v bojih proti oddelkom Mau-Mau. Letala so že pristala na letališču pri Nairobiju v Keniji in bodo bombardirala gorate predele v pokrajini Aberder, kjer so se v zadnjem času zbrali oddelki kenijskih upornikov.

Zaradi tehničnih vzrokov je izšla današnja številka »Slovenskega Jadrana« z majhno zakasnitvijo. Naše bralce naprošamo, da nam to oprostite.

UPRAVA »SLOVENSKEGA JADRANA«

IZHOD IZ ZAGATE

Še ves prejšnji teden je bil Trst odet v krvavi plašč gospoda Pella. Besede maršala Tita v Beogradu pa so odgrnile to krvavo zaveso in prinesle v ta po zaslugi rimske vlade zapleteni klobčič okrog tržaškega vprašanja novo svežino. Obenem je maršal Tito jasno začrtal mejo, preko katere ni nihče pooblaščen stopiti niti koraka. Sedaj imajo zapadni državni osnovno za razgovore. Pokazali bodo smisel za resničnost, če bodo odprli vrata h konferenci, ki je ne želijo samo jugoslovanski narodi s svojim vodstvom na čelu, temveč vsi, ki jim je pri srcu stvar miru.

Skoraj istočasno, ko so Beograščani na Trgu republike viharno in navdušeno pozdravljali konstruktivne besede maršala Tita, so zahtevali delegati na nedeljski konferenci OF v Trstu takojšnji preklie diktata, odpravo pozicij in koncesij italijanskega imperializma, izvedbo preosnove oblastvenih organov v smeri demokratizacije in takojšnjo uvedbo splošne enakopravnosti.

Ni potrebno posebej poudarjati, po čigavi krivdi je začel fašizem v Trstu dvigati glavo. Toda medtem, ko dovoljujejo Angloameričani, da je tekla po tržaških ulicah kri in mirno gledajo, da se povzročitelji krvavih demonstracij vračajo v Italijo, sodijo po drugi plati mlade fante, ki so hoteli pokazati pravo vdušje, ki vlada v Trstu in njegovi okolici. Ali zavezniška vojaška oblast v

Trstu in coni A res nikoli ne bo spregledala in videla krvave sledi, ki vodi v Rim? Tržaški župan Bartoli je skušal zvaliti vso krivdo za krvave nereda kajpak na policijo po znanem geslu: »Primito tatula! Toda vsak otrok danes že ve, da je gospod Bartoli med glavnimi krivci tržaškega pokolja.

Res je, preden se je mogoče lotiti obravnavanja in reševanja tržaškega vprašanja, je potrebno najti izhod iz zagate. Tega izhoda pa ne bo mogoče najti s pomočjo ljudi kova Pella, Bartoli in podobnimi. Tega bi se merodajni ljudje na Zapadu že lahko zavedali. Saj celo ameriško in angleško časopisje opozarja javnost, da nudi jugoslovanski predlog o sklicanju pripravljalnega sestanka neposredno zainteresiranih strank konkretno možnost, da bi poiskali izhod iz zagate okrog tržaškega vprašanja. To bi bil sestanek strokovnjakov, ne pa politikov. Vezan bi ne bil na politične pogoje in na njem bi se strokovnjaki neposredno zainteresiranih držav lahko lotili konkretnega proučevanja in pripravljena pogojev za sklicanje konference.

Sedaj je na vrsti Rim, da dokaže svojo spravljivost. Obenem pa velja pribiti še eno: Če je zahodnim državam od tega, da odstranijo dosedanje napetost in najdejo možnost, da bi uredili tržaško vprašanje, tedaj je vsekakor potrebno, da opuste kabinetno obravnavanje, kabinetna

VOLITVE

naš skupni odgovor svetu in potrdilo zaupanja našemu vodstvu

Pred vrati je 22. november, dan volitev. Oči vsega sveta so uprte v nas, v našo državo, v naše narede! V očeh inozemstva izgledajo te naše volitve kot nekakšen plebiscit o naši zunanji politiki, ali zaupnica naših narodov svojem u državnemu vodstvu za njegovo politiko. V izidu volitev bodo v inozemstvu hoteli videti potrditev ali zanikanje naše enotnosti in naše moči, ki smo jo ob nedavnih tržaskih dogodkih tako sijajno manifestirali. Zato ne bo v nedeljo nikogar, zlasti pa ne med nami Primorci, ki ne bi šel na volitve in glasoval za naše kandidate! To bo naš skupen odgovor vsemu svetu, to po potrdilo zaupanja našim voditeljem, to bo dokaz naše nepremagljive moči in odločnosti, našim sovražnikom pa potrdilo v njihovi bojazni!

Na Krasu . . .

Zadnji teden pred volitvami se vrstijo v sežanskem okraju živahna zborovanja, na katerih volivci obravnavajo vprašanja v zvezi z volitvami, vlogo in dolžnostmi bodočih poslancev, uspehe in potrebe našega gospodarstva, dnevna politična vprašanja, kakor tudi razvoj tržskega vprašanja. Predmet živih razgovorov so tudi zadnji govori članov vlade FLRJ maršala Tita, Edvarda Kladelj, Koče Popoviča in drugih državnih voditeljev.

V Vremah je govoril pred 900 volivci, med katerimi je bilo tudi večje število pripadnikov JLA, tovariš Ivan Regent, zvezni kandidat, ki je razčlenil gospodarska vprašanja pasivnih primorskih krajev, našel dosežene uspehe v naši socialistični graditvi ter komentiral situacijo tržskega vprašanja. De Gasperi je pretekal leta 1948 solze za Trstom, njegov naslednik Pella pa bo v leta 1953 moral za vedno dati slovo hrepenenju po naši zemlji. Prišel je čas, ko bomo dokončno obračunali s fašističnimi apetiti.

Republiški kandidat Alfonz Grmek je imel polnoštevilno obiskana zborovanja v Stanjelu, Skrbini ter Pliskovici, kandidat Ervin Dolgan v Vrabčah. Na Gorjanskem je govoril okrajni tajnik Janko Valentincič, v Tomaju sekretar občinskega komiteja ZK Petelin, na Kozini in v Materiji pa tov. Bore.

Na Postojnskem . . .

Po vsem postojnskem okraju je živahna volilna borba, ki je vse bolj živa, kolikor bliže je dan volitev. V zadnjih desetih dneh je bilo vseposredno veliko zborovanj, na katerih so se svojim volivcem predstavljali kandidati, za zvezno skupščino Ivan Regent in kandidati za republiško skupščino Matevž Hacc, Branko Babič, Jože Borštnar in Tone Dolgan.

Kandidati za republiško skupščino so: Matevž Hacc za občine Begunje, Bloke in Loško dolino; Branko Babič za Postojno, Planino, Rakek in Hruševje; Jože Borštnar za Pivko, Knežak in Dolane; Tone Dolgan za Ilirski Bistrico, Prem, Jelkane in Jablanico.

V zvezni skupščini bo postojnski okraj skupno s sežanskim okrajem zastopal kandidat Ivan Regent.

Od vseh kandidatov se je najbolj temeljito predstavil svojim volivcem Matevž Hacc, ki je obiskal sleherni vas v svojem volilnem okolišu in se razgovarjal z njimi o vseh tekačih vprašanjih. V nedeljo je imel veliko zborovanje na Blokah, ki se ga je udeležilo rekordno število volivcev. V sredo pa je med zadnjimi imel še zborovanje na Bloški polici.

Zelo mnogo je bil med svojimi volivci tudi Ivan Regent, ki je imel več velikih zborovanj, katerih se je redno udeležila prava množica ljudi. Tako je imel med zadnjimi v soboto veliko zborovanje v Ilirski Bistrici.

Popravek

V prejšnji številki se nam je k uvodnemu članku na prvi strani vrnila neželjena pomota. Prvi odstavek pod naslovom »Elektrifikacija podeželja — največje delo se mora namreč pravilno glasiti takole:

Od leta 1945 do danes so v okraju elektrificirali 148 vasi, daljnovidov so zgradili 69 km, omrežje nizke napetosti 257 km in 18 trafostacij. Skupna vrednost vseh teh gradenj elektrifikacije znaša 295.842.800.— din, vrednost zgrajenih trafostacij pa 21.600.000.— din.

povsod pristrčno sprejeli in pozdravili.

Zaradi zdravljenja zavrtnih bolezni — posledica partizanskih naporov — je bil najmanj med svojimi volivci ilirskobistriški kandidat in partizanski prvoborec Anton Dolgan-Branko, delavec v tankajšnji tovarni lesovinskih plošč. Sicer pa je njegova osebna poštenost in predanost stvari graditve naše socialistične domovine znana stvar in tudi njega osebno vsi volivci že po večini poznajo.

Vsi kandidati postojnskega okraja kandidirajo na listi SZDL Jugoslavije. To so njeni najboljši člani, vztrajni in zaslužni graditelji naše boljše prihodnosti. Zato jih bodo vsi poštene volivci, ki jim je pri srcu močna in enotna socialistična Jugoslavija, brez pomišljanja volili.

V Postojni so razpravljali tudi o organizaciji obveščanja na dan volitev ter o pomoči okrajnih aktivistov občinskim političnim aktivom. Tako je bilo lepo število okrajnih javnih delavcev zadolženih za pomoč posameznim občanom pri izvedbi volitev, predvsem pa pri poročanju.

R. Bradasjka

V Idriji . . .

Veliko predvolilno zborovanje je bilo v nedeljo tudi v Idriji, kjer je govorila pred 1500 meščani tovarišica Vida Tomšičeva. Zborovanje je začel sekretar mestnega odbora SZDLJ Rajko Babič, ki je pozdravil sekretarja okrajnega komiteja Albina Dujca, predsednika okrajne Fr. Skoka in sekretarja okrajnega odbora ZB Antona Mozetiča. Zatem je podal besedo tov. Tomšičevi, ki je uvodoma povedala, da bo v nedeljo volilo okoli 10 milijonov volivcev kandidate, ki jih je ljudstvo samo postavilo. V jedrnatem govoru je med drugim poudarila, da je nastopil čas, da začnemo misliti tudi na (Nadaljevanje na 4. strani)

Poslanec Andrej Janežič

o sebi in o problemih sežanskega in postojnskega okraja

Naši bralci v postojnskem in sežanskem okraju spadajo med volivce, ki so vas te dni izvolili kot svojega predstavnika v zveznem svetu proizvajalcev. Ustregli jim bomo, če nam poveste najprej malo o sebi.

Rodil sem se 7. decembra 1912 na Vrhniki kot sin srednjega kmeta in obrtnika. Imam 6 razredov osnovne šole in meščansko šolo. Do leta 1941 sem delal doma na kmetiji in žagi. V OF sem začel sodelovati v avgustu 1941, oktobra istega leta pa sem postal član terenskega OF. Od leta 1942 do 1944 sem bil član okrožnega OF odbora, zatem pa s me poslali na Primorsko kot inštruktorja PNOO za Slovensko Primorje. Odgo-

komisiji pri vladi LRS v Ljubljani, kjer sem odgovarjal za Slovensko Primorje. Leta 1947 so me poslali v celjsko okrožje in maja 1948 sem bil zopet v Ljubljani na kontrolni komisiji LRS kot pomočnik predsednika. Od tam sem šel na ministrstvo za pomočnika ministra ter ostal na tem mestu do razformiranja ministrstva. Zdaj sem na direkciji tovarne vezanih plošč »Javora« na Pivki, član okrajnega gospodarskega sveta in poslanec v Ljudski skupščini okraja Postojna za Pivko.

Pripominjam, da sem bil med narodnoosvobodilno borbo tudi poslanec na Kočevskem zboru za Slovensko Primorje. Moja družina je bila med NOB v partizanih, sestra in žena sta bili internirani, dom pa so nam Italijani popolnoma uničili.

Kaj mislite o razvoju in potrebah industrije v vašem volilnem okolišu?

Razvoj industrije v postojnskem in sežanskem okraju je zelo pored. Na tem predelu ni pomembnejše industrije, razen nekaj žag in tovarne vezanih plošč in furnirjev, ki je v zelo zastarelem stanju. Potrebo po novi industriji narekuje tudi zapustitev delovne sile, ki jo je tu na pretek. Računati samo na dohodek od kmetijstva je v obeh okrajih vsekar premalo, saj vsi poznamo pridelke na Krasu.

Treba je misliti na novo industrijo. V postojnskem okraju se da nekoliko razviti lesno industrijo v finalne proizvode, in sicer le v okviru tistih naselij, kjer so gozdovi Javornika. To pa seveda ne more zadostovati za zaposlitev vse delovne sile. Zato je treba misliti razen na lesno industrijo tudi na druge industrijske panoge, ki bi jih bilo treba preorientirati na lažjo predelovalno kovinsko industrijo, za katero so najbolj ugodni pogoji. Isto velja tudi za sežanski okraj, saj je tam veliko kadrov, ki so delali v tržski industriji. To je sicer samo ena varianta, vendar smatram, da je vsekar najnujnejše, da se industrija v teh krajih začne razvijati. V nasprotnem primeru bo naša okrajna odvisna le od subvencije republike, kar pa ne bi bilo v skladu z gospodarskimi predpisi, še manj pa z industrijskim razvojem drugih okrajev v Sloveniji.

Zavedati se moramo, da so kmetije na Krasu zelo majhne, da je delovna sila sicer na te kmetije vezana, vendar pa se samo od kmetije ne more živeti. Prav iz teh razlogov je treba v bodoče misliti na razvoj manjše industrije, ki naj bi bila na predelih teh dveh okrajev, ne moremo pa računati na gradnjo večjih industrijskih centrov oziroma kombinatov.

Lesna industrija zavzema prvo mesto v gospodarstvu teh krajev. Želijo bi, da nam kaj več povesta o dosežanih uspehih in načrtih za povečanje in izboljšanje tovarne »Javora« in njenih obratov?

Razen tovarne lesovinskih plošč v Ilirski Bistrici imajo obrati v sklopu podjetja »Javora« v bodoče največjo perspektivo kot lesna industrija, ker se bavijo s proizvodnjo polfinalnih proizvodov visoke kvalitete, kot so vezane plošče ter vse vrste furnirja iz raznega lesa. Naše podjetje dobavlja surovine za to izdelke iz vseh predelov naše države.

Obrate pa bi bilo treba z nekaterimi investicijami preusmeriti tudi na predelavo eksotičnega lesa, ki bi ga uvažali. To za sedaj sicer ni mogoče zaradi zastarelosti naprav in obrabljenih strojev. Vendar, če investiramo primerno vsoto, bi se to izplačalo, saj so bivši lastniki s tem namenom tovarno tudi gradili in za predelavo uporabljali uvožen les.

Seveda moramo upoštevati tudi pogoje, da se v obeh okrajih razvije še polindustrija, ki bi črpala surovine od podjetja »Javora«. Predvsem mislim tu tako industrijo, ki bi uporabljala vezan les. Vezanega lesa ne uporabljamo samo za izdelavo pohištva, ampak tudi za razne konstrukcije, za lesene hiše itd., kakor to delajo predvsem v Ameriki. Visoko prešan les pa se uporablja za letalsko industrijo, za razne ležaje v težki industriji ter za razno galanterijo.

C. M.

varjal sem za gospodarski sektor na 333. bazi, katere komandant sem bil. Po osvoboditvi so me poslali v Trst kot referenta za trgovino in preskrobo za Slovensko Primorje. Od tam so me pregnali, dva meseca pozneje pa sem prevzel funkcijo pomočnika tajnika pri gozdarsko politični komisiji pri poverjeništvu v PNOO v Ajdovščini, kjer sem ostal do leta 1946. Nato sem delal pri kontrolni

Pregled borbene enotnosti Slovenske Istre

3.000 ljudi napada in brani Koper

Prostovoljci koprškega okraja so se v nedeljo zbrali na svojem prvem velikem pregledu. Od osmega oktobra dalje so se urili v svojih bataljoni ter se spoznavali z vojaško tehniko, strategijo in taktiko, od 8. oktobra dalje so stali skupaj z enotami JLA v prvih vrstah, pripravljeno udariti po vsaki grabežljivi roki, ki bi segla po našem ozemlju. Nedeljske vaje nad 3.000 članov prostovoljnih enot iz vseh občin koprškega okraja so bile veličasten pregled borbene enotnosti vsega prebivalstva Slovenske Istre in jasen odgovor vsem tistim, ki skušajo prikazati položaj v jugoslovanski coni STO drugačen, kakor je v resnici.

Že navsezgodaj so v koprski okoliščini pokale puške. V napadu in v obrambi so se vrstili bataljoni iz Smarj, Marezig, Izole, Pirana, Koprca in drugih občin koprškega okraja. Bataljoni iz Sečovelj, Pirana in Portoroža so se pripeljali z ladjami v Izolo, od koder so prodirali proti Koprju. Bataljoni iz Koprja, Smarj in Dekanov so osredotočili svoj napad na sektorju Salare do Bertokov in se združili z bataljoni, ki so prodirali iz Sv. Marka. Povelja komandirjev so ostro odmevala med vojaki klici borec.

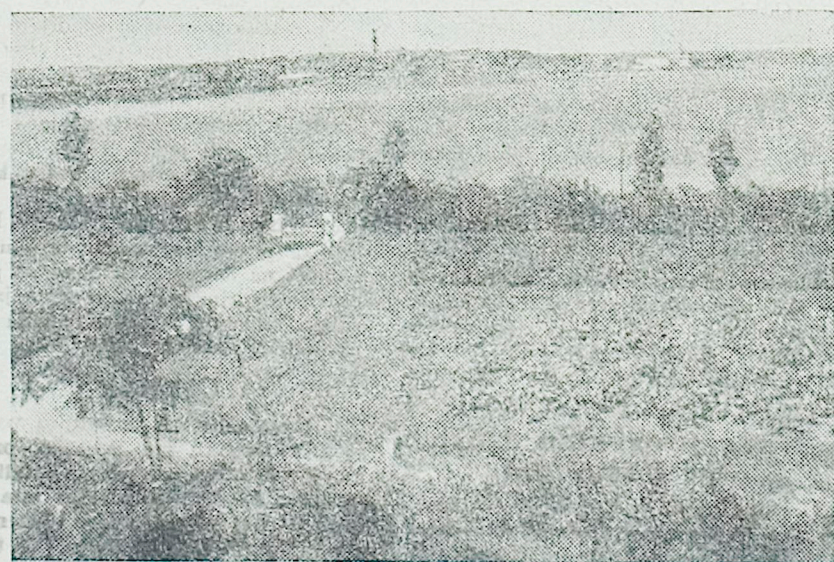
Pa tudi v samem mestu je bilo vse na nogah. Skupine prve pomoči so bile pripravljene za sprejem ranjenincev, gasilci so čakali na vseh strateških točkah mesta v popolni bojni pripravljenosti in tudi druge enote protiletalske zaštite so bile pripravljene vsak trenutek priskočiti na pomoč. Vse te pomožne enote so bile sestavljene iz prostovoljcev. Med njimi so bili tudi starejši ljudje, ki s svojimi prizadevanji niso prav nič zaostajali za mlajšimi.

Prostovoljski bataljoni so nato po končani vaji odkorakali po koprskih ulicah med prepevanjem borbenih in slovenskih narodnih pesmi ter vzlikanjem tovarišu Titu in enotnosti jugoslovanskih narodov. Okrog 11. ure dopoldne so komandirji postrojili svoje čete na športnem igrišču. V strunjenih vrstah so stali bivši borci v partizanskih uniformah z odlikovanji na prsih skupaj z mladinci in starejšimi ljudmi, pripravljeni, da do zadnje kaplje krvi branijo vsak kosček naše zemlje in našega slovenskega morja.

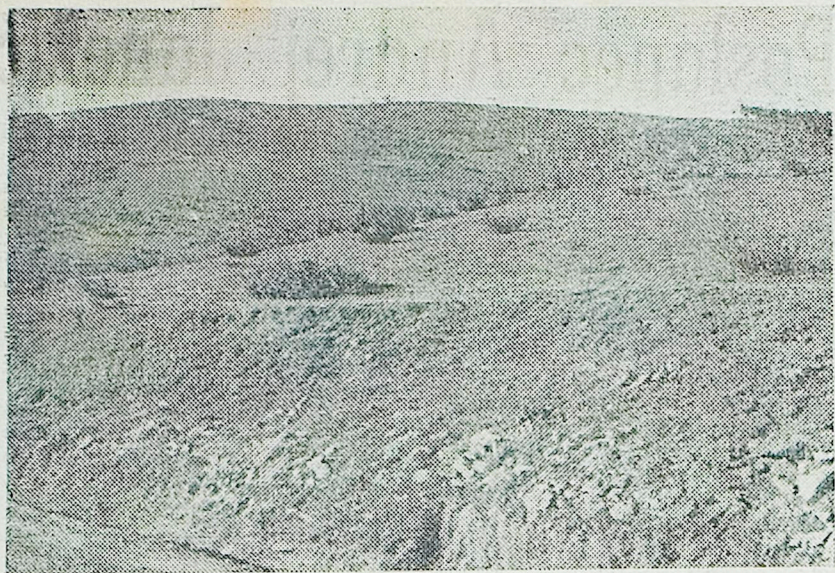
Na tribunah so se kmalu nato zvrstili štab brigade in številno občinstvo. Komandant brigade rezervni podpolkovnik Ivan Potočnik je najprej sprejel raport komandantov bataljonov, nato pa je opravil pregled vseh prostovoljskih enot. S kratkim nagovorom je pozdravil prostovoljce, ki so navdušeno vzklicali njegovim besedam. Med drugim je poudaril zgodovinsko dejstvo, da so naši narodi znali vedno v pravem trenutku zgrabiti za orožje, kadar je kdorkoli hotel osvajati našo zemljo. Nato je izrekel pohvalo komandnemu kadru in vsem prostovoljcem, ki so v zelo kratkem času vežbanja dosegli viden napredek.

Nato sta nagovorila in pozdravila bataljone prostovoljcev še sekretar okrajnega komiteja ZK Julij Beltram in član komiteja Plinio Tomasin.

Manifestacijo so zaključili z zakusko, ki jo je priredila Jugoslovanska ljudska armada za vse enote prostovoljcev.

Panorama Koprja

Pokrajina v Slovenski Istri, ki pride v poštev za rigolanje.

DOPIS IZ IDRije:

Zakaj ne gre prav v gospodarskih podjetij?

Ljudski odbor mestne občine Idrije se je moral na svojem zadnjem sestanku baviti z nekaterimi vprašanji, o katerih smo upali, da ne bodo prišla na dnevni red — s problemi nekaterih gospodarskih podjetij, ki so zašla v finančne težave.

Ze pred časom je bilo na dnevnem redu vprašanje hotela »Nanos«, kjer je slabo gospodarstvo treh direktorjev in nesodelovanje delovnega kolektiva pripeljalo podjetje do prepada. Imenovana je bila prisiljena uprava. Vse kaže, da tudi ta ni izpolnila svoje naloge, ker se po tolikem času ni podala končnega poročila, kar so odborniki ostro kritizirali in zahtevali, da se člane pokliče na odgovornost. V finančne težave je zašla tudi Mestna mizarnica, ker se je omejila samo na ozek krog izdelkov in ni bila pripravljena za primer, da ti izdelki v nekem času ne bodo dobili kupcev. Obrat je bilo treba skroiti ter ga preusmeriti na izdelavo večjega števila različnih izdelkov, kar upamo, da je rešil že gospodarski svet skupno z delovnim kolektivom mizarnice.

V zelo težak položaj pa je zašlo Trgovsko podjetje »Preskrba«, ki s svojim dosedanjim gospodarjenjem ni zaslužilo niti 80 odstotnih plač in je njen dolg pri banki narasel na blizu milijon dinarjev tako, da je banka morala zahtevati jamstva od ljudskega odbora za izplačilo plač iz obratnega kredita. Pri obravnavi tega vprašanja se je razvila ostra debata, ker prošnja od strani podjetja ni bila zadostno utemeljena in ni prikazala nikake dokumentacije, da je to podjetje za bodočnost še sposobno lastnega življenja. Izražena mnenja so bila zelo različna in skoraj nobeno ni bilo v prid podjetja. Končno je zmoglo mnenje, da se podjetje reši zaradi ljudi, ki so v njem zaposleni in zaprosena jamstva so bila odobrena z večino glasov.

Upajmo, da je bilo to zadnje podjetje, ki je iskalo rešitve zaradi svoje nesolide dejavnosti, ker je popolnoma jasno, da mestni odbor v prihodnje ne bo mogel reševati nobenega podjetja več, če samo ne bo pokazalo zadostne življenjske sposobnosti. Podjetja bodo pač sama morala usmeriti svojo dejavnost tako, da bodo lahko samostojno živele.

Sežana

GAD V STEKLENICI...

Okrajni gozdar Colja je te dni razkazoval po Sežani nenavadni »lovski blagor« — živega gada v zaprti steklenici. Tega 45cm dolgega plazileca je v precep ujel neki delavec, zaposlen pri pogozdovanih delih v občini Gračišče v Istri. Brez posebnih težav je nato spravil strupenega plazileca v odprto steklenico in jo nato dobro zamašil in še z žico povezal. Gad se je zvil v klopčič, nekaj časa radovedno opazoval skozi steklo, nato pa udobno zadremal.

Delavci so na tistem kraju tekmo letošnjega poletja pobili kakih 20 gadov, kar dokazuje, da je tod obilo te strupene golazni. Vsekakor pa je nenavaden primer, da se je gad pojavil na soncu sedaj ob nastopajoči zimi. — Poslali ga bodo gozdarskemu inštitutu v Ljubljano. Ž. J.

Končno so obravnavali še organizacijo gospodarskega odseka, ki ne more več izpolnjevati občinskih nalog, pri čemer se je pokazalo, da v Idriji že dolgo iščejo načelnika odseka, gradbenega tehnika, pravnega referenta in stanovanjskega referenta, pa jih ne morejo najti. To je skoro nekam čuden pojav, ker se pri nas le prerado govori o brezposelnosti naše inteligence! Idrija išče ljudi, toda sposobnih ljudi, pa jih ne more najti! To vse so vsekakor zelo zanimivi pojavi v našem gospodarstvu, na katere se bomo še povrnili, ko bomo videli, kako se bodo razvijali. L. S.

Koper

DVOMESEČNI KMETIJSKI TECAJ NA TERENU

Včeraj so v koprskem okraju pričeli dvomesečni kmetijski tečaji in sicer: pri Sv. Antonu, pri Pobegih — Čezarjih, v Babičih, Vanganelu in Kopru. Predavanja so dvakrat tedensko in zajemajo najvažnejšo problematiko iz vseh panog kmetijstva. Predavanja je organizirala Združena poslovna zveza, predavajo pa kmetijski tehniki in agronomi Zavoda za pospeševanje gospodarstva.

V prihodnjih dveh mesecih se bodo taki tečaji začeli še v petih drugih središčih.

Ankaran

V Ankaranu se je množičnega predvolilnega sestanka udeležilo 170 ljudi. Sestanek je začel Albin Marancina, ki je vse prisotne pozdravil, nato pa dal besedo tov. Matišu, ki je v slovenščini pojasnil pomen volitev v zbor proizvajalcev. V italijanski je isto povedal tov. Pič. Na zahtevo navzočih so predlagali kandidate, in sicer: Ivana Dobrinjo, Albina Marancina in Antona Prodano. Vse tri je ljudstvo odobrilo s ploskanjem. B. M.

Postojna

V sredo dopoldne se je sestel no-voizvoljeni zbor proizvajalcev, ki ima 37 članov, od katerih zastopa 22 industrijo 13 pa kmetijstvo postojnskega okraja. Zasedanje je začel najstarejši član Stanko Zabukovec, uvodne besede pa je imel predsednik OLO tov. Miro Jelerčič, ki je govoril o nalogah novega zbora proizvajalcev, ki ne bo smel videti samo razvoja v okraju, temveč v okviru celote. Kritiziral je pasivnost bivših odbornikov, ki niso bili povezani s tereno in zato niso mogli poznati vprašanj in potreb proizvajalcev v kmetijstvu in industriji. Prav tako bo potrebno več stika z nekaterimi kolektivi, ki jih odborniki zastopajo v zboru proizvajalcev. R. B.

Nova gimnazija v Škofji Loki

Pred nedavnim je predsednik za kulturo in prosveto LRS, član izvršnega sveta LRS tov. Boris Zihel ob navzočnosti prebivalstva, predstavnikov ljudske oblasti in mladine, izročil novo gimnazijsko poslopje v Škofji Loki svojemu namenu.

Z dograditvijo gimnazijskega poslopja je omogočeno dokončati popolno gimnazijo do 8. razreda sli- novom in hčeram tamkajšnje okoličice. Viktor Dragoš

Dogodek ob meji pri Gorici

Iz gimnazijskega postopja v Novi Gorici se je vila dolga vrsta dijakov. Na čelu zastave, za njimi mladina polna življenja. Vzklikanje in pesmi odmevajo po ulicah. »Trst je naš!« »Pravica je naša!« »Življenje damo, Trsta ne damo!« Na to se oglašajo partizanska pesem. Ljudje odpirajo okna.

»Znova protestirajo naši dijaki. Tako je prav,« komentirajo ljudje po Solkanu.

Ziva reka se vali po magistrali. Sprevod rase in rase: učenci iz gospodarstva, delavci, obrtniki, se pridružijo dijakom. Povorka krene ob meji proti gorškemu kolodvoru.

Na mejo!

Mladina hoče dati duška ogorčenju nad nameravano krivico. Mladina hoče pokazati svojo pripravljenost. Sprevod je došel na mejo. Tam so bili že obveščeni o prihodu. Ljudska milica je spustila zaporne rampe. Onstran je kordon miličnikov, ki ne pusti do žice. Reka ljudi pa se ne zaustavi. Dv gne zaporo in že se znajde na meji.

Italijanske straže so močno ojačene. Bojijo se mladine. Tedaj se oglašajo iz ust mladih:

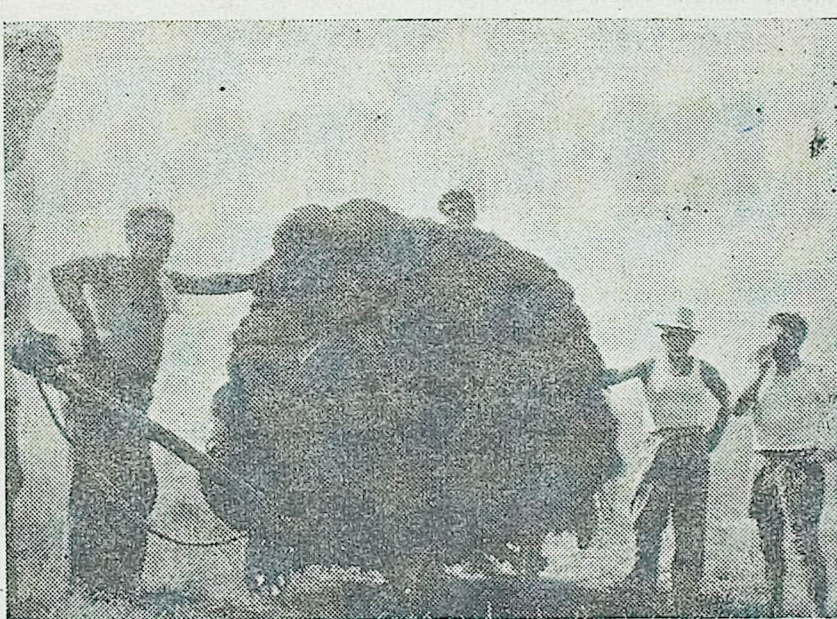
»Signori, avete paura?« »Avete già dimenticato i nostri partigiani?« »Lascia mi stare, partigiano, io sono comunista!«

Z onstran meje se oglašajo neka žena in v slovenščini zmerja našo armado. Dijaki vzklikajo: »Za koliko si se prodala fašistom, za 100 ali 150 lir?« »Izdajalka! Dol z izdajalko!«

Zena je izginila v množici in se ni več prikazala. Na meji se nabere polno alpinov-karabinerjev. Tovariša Sergeja dvignejo dijaki na rame. Ljudstvo na tej in na oni strani vzklika. Sergej spregovori:

»Nismo še pozabili vaše X. MAS, nismo pozabili vaših zločinov nad našimi ženami in otroci! Nikoli ne bomo pozabili, kaj je Italija prizadejala narodu Jugoslavije. Spomnite se, kako so leta 1943 celo naše žene razoroževale vaše vojake, ki so partizane prosili milosti. Priznavaš, da so vam, toda vedite, da je tega dovolj.

Joško Hočevar

Koprski ribiči so nal ožili posušeno mrežo

Uspehi divaških železničarjev v protiletalski zaščiti

Odbor protiletalske zaščite na železniški postaji v Novi Gorici je nedavno razpisal tekmovanje vseh evot PLZ ljubljanske železniške direkcije. V to tekmovanje se je vključil tudi odbor PLZ železniške postaje v Divači in dosegel nekaj lepih uspehov.

Med drugim so organizirali 5 tečajev, ki se jih je udeležilo okrog 160 železničarskih delavcev in uslužbencev. Razen tega so izvedli gasilsko obrambo Divače, pri kateri so sodelovali vsi gasilci sežanskega okraja. Imeli so tudi dobro obiskano predavanje o pomenu PLZ. Strokovne izpite je položilo 133 oseb.

Novo prosvetno društvo v Koštaboni

Te dni so v Koštaboni ustanovili novo prosvetno društvo »Slovenec«. Na ustanovnem obnem zboru so postavili in odobrili pravila. Vpisalo se je že prvi dan 55 članov, večinoma mladine. V društvu bodo delovale dramska in recitacijska skupina

Volilna aktivnost na Primorskem

(Nadaljevanje s 3. strani)

gospodarsko zaostale kraje, ki od sedanjega gospodarstva niso imeli mnogo koristi. Nastopa doba, ko bomo morali tudi v teh siromašnih krajih poiskati dejavnost v kmetijstvu, obrti in podobno, za katere so dani vsi pogoji. Naše ključne objekte v teh letih zaključujemo in smo z njimi ustvarili temelje, na katerih bomo v prihodnje lahko mislili, kako olajšati napredek vsem slojem delovnega ljudstva. To velja posebno za Primorsko, kjer so gospodarski pogoji posebno težki.

Nato se je tovarišica Tomšičeva dalj časa zadržala na vprašanju Trsta in prikazal jasen položaj, ki je nastal po osmem oktobru. Omenila je pri tem tudi politiko Sovjetske zveze in Vatikana in zaključila, da je prepričana, da bo primorsko ljudstvo strnjeno glasovalo za svoje kandidate. Govor so prisotni sprejeli z velikim odobravanjem. Popoldne se je Tomšičeva zadržala na sestanku v hotelu »Nanos« in dajala na vprašanja razna pojasnila. L. S.

Na Goriškem . . .

Zvezni poslanec France Bevk se je več kot teden dni mudil med svojimi volivci po hribovskih vaseh. Obiskal je Črni vrh nad Idrijo, Godovič, Trnovo, Kojsko v Brdih, Branik, Prvačino, Cepovan, Kal nad Kanalom, Šempeter in Miren pri Gorici. Povsod so Bevka prisrčno sprejeli in z zanimanjem poslušali, ko jim je govoril o razpletu tržaškega vprašanja.

Republiški kandidat Milo Vžintin pa je bil med volivci v Vrtojbi, Kozani in Medani. V Vrtojbi so izrazili zaskrbljenost, kam s kapsom, solato in drugo povratino, ki jo imajo veliko na njivah in po vrtovih.

Odkup te zelenjave je slab, ker je trg zaradi ugodne jeseni prepoln.

V obmejni vasi Medani se vselej vodovoda, ki ga sedaj napeljujejo v njihovo vas iz Dobrovoja. Kmetje so zadovoljni z novim načinom plačevanja davkov po katastru, ki se na vsem Goriškem že izvaja. So pa še nekatere pomanjkljivosti, izvirajoče iz prejšnjega načina plačevanja. Nekateri kmetje, ki so prej zanemarjali svoja posestva, plačujejo nižji davek kot skrbni kmetje. To bo treba čimprej popraviti.

Ljudje so obsojali srednjeveški postopek vaškega župnika do otrok, ki se hodijo učiti verouka. Tudi se je ta župnik uprtožila, da je moral pol ure prej zaključiti večernice, da so se ljudje lahko udeležili meke cerimonije, kot je on nazval poklonitev spominu padlih borcev in talev.

Briči stoje na stališču, da niti pod slovenske zemlje ne sme ostati pod Italijo. Zadovoljni so, ker imajo v svojih vaseh vojsko, ki je pripravljena braniti naše skupne pravice in zemljo pred grabelžljivostjo turcev.

Mirko Remec je obiskal auhovske cementarje, industrijski center v Ajdovščini, imel zborovanje v Velikih Zabljah in drugod. Kandidat Time Remškar pa je obiskal nekatere vasi Trnovske in Banjske planote. Au-hovo je obiskal tudi France Martinič, republiški kandidat v zbor proizvajalcev.

Bolnice v severni Istri nekoč in danes

Prenekateri prebivalci naše Istre žal še danes vidijo zlato v vsem, kar se sveti iz Trsta. Deloma je to utemeljeno, ker v Avstriji in pod Italijo ni imel koprski okraj bolnišnice v pravem pomenu besede in so pošiljali vse bolnike, potrebne bolniške oskrbe, v Trst. V Trstu so imeli glede zdravilstva vse na razpolago, njegova najbližja okolica, zanemarjena periferija ter Istra, pa zelo male ali nič. Šele pred vojno so pripravili Italijani načrt za preureditev koprške hiralnice — več stoletij stare samostanske zgradbe — v splošno bolnico.

Po osvoboditvi je našla ljudska oblast zasilne prostore za bolnike v obeh hiralnicah v Kopru in Piranu ter zasilni bolnici v Izoli. Iz piranske in koprške bolnišnice so premestili hiralce šele pred tremi in dvema letoma v nove domove. mogle v Piranu in Izoli. Leta 1949 so uredili kirurški oddelek v Izoli, lani pa pediatrični oddelek ter skupno upravo za vse tri bolnišnice v Kopru. Letos je prevzela vodstvo oddelka v Izoli kirurška klinika Medicinske visoke šole v Ljubljani.

Zadnji bolniški oddelki v Kopru, Izoli in Piranu s skupaj 345 posteljami nadomestujejo danes le za silo normalno bolnišnico, kakršno pogrešajo ti kraji še iz časov Avstrije in Italije. V enem mesecu bodo uredili v Kopru novo porodnišnico, ki pa bo tudi samo provizorij.

Večkrat je bilo slišati mnenje, da se premalo zavedamo pomena dostojne bolnice ob morju, brez katere naše zdravilstvo v bližini Trsta ne more postati ugledno. Kakovost dela v naših improviziranih bolnicah se je sicer izboljšala, toda napredek v sedanjih starinskih stavbah in medsebojno po nekaj kilometrov oddaljenih oddelkih, skoraj ni več mogoče.

Sodobna bolnica, na kakršno čakajo zanemarjeni kraji severne Istre že petdeset let, bi zelo povečala simpatije za socialistično Jugoslavijo. Zato so merodajni zdravstveni krogi za prihodnje leto omejili investicije v provizoričnih bolnicah v Kopru, Izoli in Piranu in jih določili predvsem za opremo, zato da ne bi zapravljali denarja še naprej s prezidavanjem starinskih samostanov. Pripravili bodo načrte za novo osrednjo bolnico v Izoli, kajti le z njeno zgraditvijo bo zagotovljena in ohranjena potrebna strokovna višina vse medicinske aktivnosti na terenu, ki solidne medicinske tradicije ne pozna.

do Jadrana

Hribovite istrske vasi so dobile nov valjni mlin

Pred krakim je začel obratovati na križišču cest Šmarje-Koštabona-Pučec-Krkavce nov, moderni valjni mlin. Vsem prebivalcem občine in celo bližnjim vasi iz bujskega okraja je to v veliko olajšanje. Prej so morali voziti žito v mline, oddaljene do 25 km in včasih čakati tudi po šest dni, preden so prišli na vrsto.

Mlin je v novi zgradbi, ki je bila prvotno namenjena za krajevni ljudski odbor. Po reorganizaciji in združitvi več krajevnih ljudskih odborov je takrat še nedokončana stavba ostala prazna. Sprožili so misel, da bi to stavbo uporabili za mlin. Ljudska oblast je razumela potrebo in željo ljudstva in je priskočila na pomoč s potrebnim denarjem. Mlin obratuje zelo dobro v splošno zadovoljstvo prebivalstva.

V kratkem bo tu dograjena tudi nova oljarna, kamor bodo namestili nove, moderne naprave za stiskanje oljk. Predvideno je, da bo oljarna začela delati že za letošnji pridelek oljk.

Breči pri Pučah

O letošnji letini pravijo ljudje v tej vasi: »Letos je šel dež za nami, zato je zemlja dobro obrodila. Če bi bilo vsako leto tako, bi bila kmalu tudi pri nas Amerika.« V izredno lepem vremenu so posejali vse ozimnice, ki so povsod že vzklile. Oljke so dozorele in jih bodo začeli te dni obirati.

Tradicionalno »martinovanje« je vzbudilo precej veselja po vaseh. Letošnje vino se je že sčistilo in je dobro. Marsikateri puran je moral dati svoje pernato življenje na čast temu prazniku. »Gongo«, nekaka Martinova gostija, je razveselila žolodce in obraze. Zakaj pa ne, saj so ljudje to pošteno zaslužili.

Dobro letino so imeli

»Naše delo letos ni bilo zaman, pridelali smo toliko, da ne bomo lačni in ne žejni,« so dejali člani KDZ Pučec-Koštabona, ko sem jih obiskal. Z zadoščenjem ugotavljajo, da so uspeli z mehanizacijo olajšati obdelovanje zemlje in da jim ta sedaj več rodi. Pridelali so 2000 stotov krompirja. Od tega 1000 stotov iz uvoženega semena iz Holandske. S tem krompirjem so dosegli 200 stotov na ha. Prejšnja leta so pridelali le okoli 700 stotov krompirja.

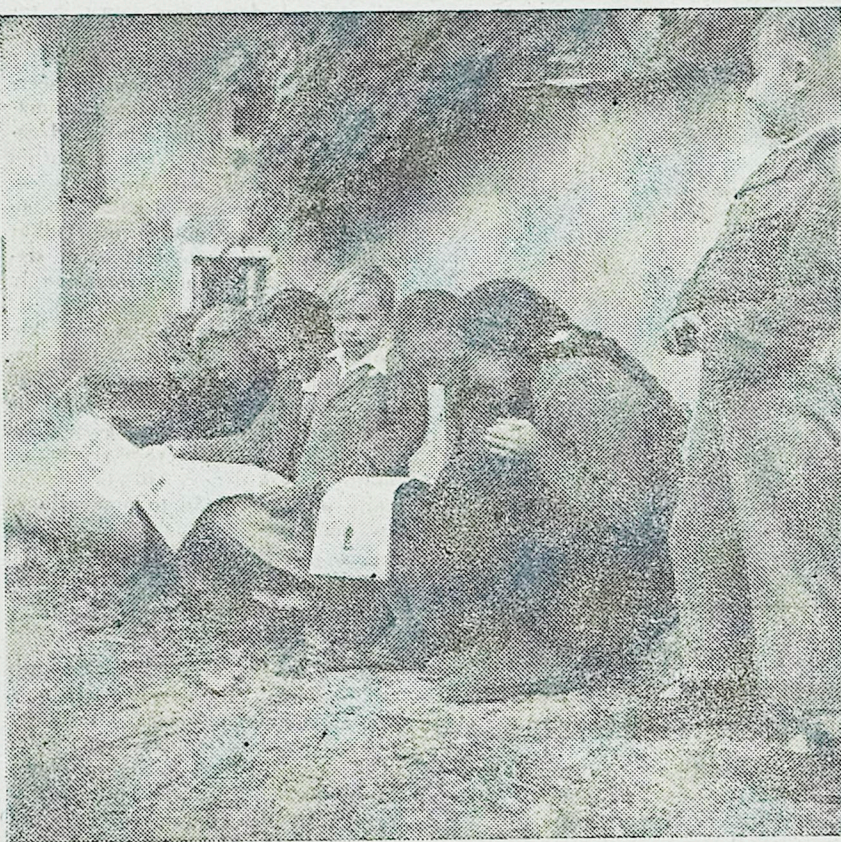
Še en kulturni dom med oljkami...

Ti naša, nekaj tako mučena in zatirana v svojem verovanju, da bodo prišli boljši dnevi, da se bodo tudi tebi ... »vremena zjasnila...« Za uničenje in izgon okupatorja si dala veliko žrtv. Ni je danes vasi, kjer ne bi bilo spominske plošče ali spomenika tistim, ki so v svobodo verjeli kot v pomlad, pa te svobode — pomladi niso učakali. Omahnili so zadeti od sovražnih krogel, ko so se borili za vse tisto lepo in naše, kar danes Istrani ustvarjajo. Sončna istrska zemlja je na veliko bila življenjski sok svojih sinov. Svoboda je nekaj velikega, zato je bilo treba velikih žrtv.

Med brajde in latnike sem te dni usmeril korak. »Slik, slik, slika« kovinsko odmeva iz vinogradov. Pridni vinogradniki že skrbijo za prihodnji pridelek. Škarje počijo pomlajevalno pesem. Vse, kar je starega in opešane, mora proč. Zadnje orumenelo listje odpada. Te jesenske barve priključijo v spomin tisto mehko zelenje prihodnje pomladi, ko na mladikah vzbrenjijo klice prvih grozdov... Studence življenja, ki nikoli ne usahne.

Dolina Pastorana je vsa oblita z žarki jesenskega sonca. Korak kar sam zastaja. V sončni rebri je vrsta mladih oljkovih dreves. Veje se upogibljujejo pod težo drobnih sadov. Pred hišo, ki je kot prizonjena v hrib, žarijo zadnje krizanteme... Preorana zemlja v dolini je tako tiha in mirna, da se ti vzbudi občutek, kakor da počiva in se oddiha.

Pšenice so pridelali 317 stotov, prvo leto ustanovitve zadruga le 160 stotov. Na novini — starih zapuščenih pašnikih — so na 6 ha pridelali 160 stotov pšenice domače sorte »belice«, kar je 26 stotov na ha. Vina so pridelali 190 hl. Toča, ki je trikrat padala, jim je na trtjah napravila precej škode. Krme za živino, sena in detelje pa so nakosili za dve leti. Obdelovanje zemlje so mehanizirali,

Pionirji v Volčah pri Tolminu berejo »Slovenski Jadrani«

tako da sedaj obdelujejo s 50 odstotkov delovne sile v primerjavi s prvim letom obstoja zadruga. P.

Prireditve za naše vojake

V postojnskem okraju je bilo že več prireditev za pripadnike JLA. Za zadnjo je preskrbel ansambel opere iz Ljubljane, ki je imel predstavo v gledališču v Postojni. Na sporedu so bile pevske solo točke, nastop balčnih mojstrov, recitatorjev in tria. Pripadniki JLA so bili navdušeni nad nastopom. -lb-

daj ustavljena, ker ni na razpolago denarnih sredstev. ***

Zadnje dni je pritisnil prvi mraz in je začelo že zmrzovati. Uprava za pogozdovanje in melioracije je tako zaključila letošnja dela. Letos je pogozdila več deset ha in investirala okrog 9 milijonov dinarjev. Pri pogozdovanih delih je bilo zaposlenih veliko število brezposelnih delavcev. Uprava je sprejela tudi plan za prihodnje leto, ki predvideva pogozditev 170 ha površin. Za 1954 pa je

daj ustavljena, ker ni na razpolago denarnih sredstev. ***

Drobne izpod Triglava

V Bovecu bodo organizirali čipkarski tečaj. Ze so poskrbeli inventar, težave pa bodo s prostorom in učiteljico. V Bovecu je pozimi veliko nezaposlene ženske delovne sile, zato jim bo ta tečaj zelo prav prišel. Mišljeno je, da bodo obiskovale tečaj starejše žene in mladinke skupno, mlajše in dijakinje nižje gimnazije tudi skupno. Tečaj bo obiskovalo kakih 60 tečajnic. Kroži tudi vest, da bodo organizirali šiviljski tečaj. Zamisel je dobra, saj v Bovecu nimamo niti ene šivilje, ki bi delala za stranke. ***

Gradnja kulturnega doma v Bovecu je nekako zaspala. Temelji so bili izkopani že pred časom. Dela so se

predvidenih za 3.880.000 dinarjev več investicij kot v letošnjem letu. ***

Koze — največji sovražniki gozdov, bodo morale tudi z Boveškega v najkrajšem času izgnati. Uradni list, ki v tem ne pozna nobene šale, je prinesel črno na belem obsodbo 1350 kozam, ki jih še redijo posamezni posestniki. ***

V KDZ v Čezsoči, edini še obstoječi na Tolminskem, so opustili rejo svinj in ovac. Svinjereja je za njihove razmere nedonosna, ker morajo krmo kupovati, rejo ovac pa zato, ker nimajo človeka, ki bi imel veselje do ovčereje. Izračunali so, da je bila ovčereja zanje donosna, saj so imeli letno od ene same ovce nad 4000 din dohodka.

Zadružniki so se letos nabavili puhalnik za spravljanje sena in zgradili veliko krmilnico. ***

Že več mesecev se mudi pri Boki med Bovecem in Žago skupina vrtnarjev geološkega zavoda iz Ljubljane. Naloga skupine je, da preišče teren, kjer naj bi potem zgradili veliko elektrarno. Z dosedanjim vrtnanjem

niso dosegli preveč ugodnega terena za gradnjo elektrarne. Prebivalci okoljskih vasi pa pričakujejo, da bodo le zadeli na dober teren, ker bi potem dobili pri gradnji zaposlitev za več let. ***

V ekofici Loga in Čezsoče na Boveškem so ponovno začeli z regulacijskim deli Sočine struge. Na tem mestu je Soča izpodkopala doberšen del travnikov, kar bo z regulacijo onemogočeno. ***

Na Boveškem je 981 kmečkih gospodarstev, ki imajo povprečno 0,2 ha njiv in 2,35 ha travnikov. En ha travnika da letno povprečno le 17,8 stota sena. Z gnojenjem bi se do nos zvišal za najmanj od 20 do 80 odstotkov. Iz tega vidimo, da je Boveška zelo pasivna in v primerjavi z drugimi občinami tudi previsoko obdavnjena. ***

Na vsem Boveškem se že sedaj pripravljajo na veliki praznik Dan republike. Po vseh večjih krajih bodo slavnostne akademije z govori vodilnih političnih osebnosti. Manjše prireditve pripravljajo tudi po vaseh. Jan.

KRATKE S POSTOJSKEGA

Naši književniki so nas obiskali

Po nekajmesečnem odmoru so nas zopet obiskali naši pesniki in pisatelji. V Postojni so v kino dvorani brali svoja dela dijakom in učencem osnovnih šol.

Mladina in odrasli smo z veseljem pozdravili med nami Vero Albrehtovo, Franceta Kosmača, Toneta Pavčka, Miška Kranjca in Toneta Seliskarja. Posebno so ugajali T. Pavček s svojimi pesnimi, Vera Albrehtova z ugankami in Seliskar s črtico: »V Trst, k materi«.

Nagrajeni od glavnega odbora RK

Glavni odbor Rdečega križa je nagradil nekaj učencev in dijakov za uspehe v borbi proti tuberkulozi. Nagradjeni so bili Vida Manjan, učenka čipkarske šole v Ilirski Bistrici, Anica Urbič, učenka osnovne šole v Grahovem, Zinka Šabec in Olga Velhar z Slavine, Marjanca Baraga iz Rakeka, Aleksandra Udovič, Petra Juretič in Cilka Udovič iz Jelšan in pet dijakov gimnazije na Pivki: Kolja Kinkela, Anka Staronje, Marko Lindič in Anton Berne. -lb-

PIVKA

Nedavno je bil v Pivki roditeljski sestanek, ki se ga je udeležilo okrog 90 staršev, po večini mater. Razpravljali so o povezavi med šolo in domom. Glavni predmet razprave je bilo vprašanje discipline, kajti nekateri otroci so precej razbrzdani. Sklenili so, da bosta šola in dom povečala kontrolo nad njimi. Prepovedali bodo tudi šoloobvezni mladini obiske kino predstav. Potrudili pa se bodo seveda, da bodo otroci videli čim več dobrih filmov v okviru šolskih predstav. Starši in učitelji bodo strogo pazili na to, da se izkorenini pojav nedostojnega govorenja pri nekaterih otrocih. I.M.

ZAGORJE NA PIVKI

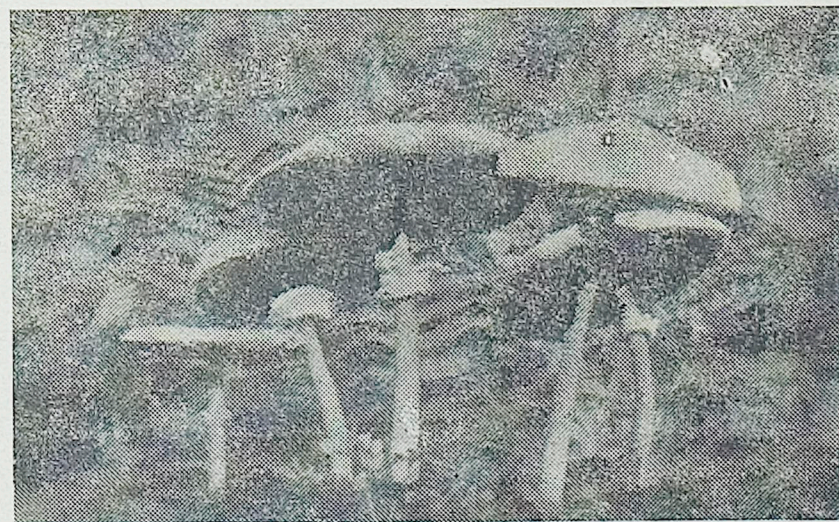
Jakobu Vadjalu v spomin

V Zagorju na Pivki je 6. novembra tragično umrl Jakob Vadjal, poveljnik prostovoljnega gasilskega društva.

BUKOVJE

Z obnovitvijo osemletne šole smo v glavnem končali. Potrebno je opraviti le še nekaj pleskarskih del. Prihodnje leto pa bo treba resno misliti tudi na popravilo žlebov in na napeljavno vodovoda. Prebivalstvo pričakuje, da bo ljudska oblast tudi za ta dela odobrila sredstva.

Precejšen problem Bukovja je pa zgraditev večje dvorane, ki bi služila za razne prosvetne prireditve, zborovanja in podobno. Ta dvorana bi bila kulturni center ne samo za Bukovje, ampak tudi sosednjih vasi Gorenj in Predjame. Prav bi bilo, da bi se prebivalstvo na zborih volitev resneje pomenilo o tem problemu.

Jesen v gozdu. Izpod odpadlega listja so se zrasle zadnje gobe.

ITALIJA

največji izvoznik belega blaga

Pesem o italijanski revščini je prodrla že na vse celine. Zato tudi skušnjo italijanski oblastniki omiliti bodo lastne dežele z osvajanjem tujih dežel. Danes bomo spregovorili o enem izmed velikih italijanskih pristanišč, o Genovi, kjer se skriva v senci nebotičnikov najbednejše sloje ljudi. V teh se stiskajo tisoči na tisoč ljudi, ki polnijo borna množina prenočišča, si iščejo zatočišča po klopih parkov in javnih nasadov, pod mostovi in drugod ter čakajo ladje, ki naj bi jih prepeljala čez morja na druge celine. To čakanje je vse, kar jim nudi njihova madrepatrija. Genova kaže žalostno sliko revščine in bede, ki vlada v deželi dvatisočetleke kulture.

ZGOVOREN DROBEC RESNICE

Nj skoraj države pod soncem, kjer ne bi našli sinov in hčera dežele, ki ji vlada Rim. Ko je letos neka naša delegacija obiskala Švedsko, je našlela v tamkajšnjih tovarnah na kopcu italijanskih delavcev in delavk, ki so bili vsi obupani. Niso bili brez dela in kruha, a tamkajšnje podobne je jim je načeljeno zdravje. Zato so bili vsi obupani. Na vprašanje, zakaj se ne vrnejo domov, so vsi odgovorili: »Kaj hočemo doma, kjer ni mo dela, ne kruha. Obupani smo, ker ne vemo, kam naj bi se podali.

Tudi to je drobec resnice o deželi, ki ji vlada Giuseppe Pella. Le skromen drobec, a mnogo bolj zgovoren, ko vse blebetanje in šopirjenje italijanskih imperialistov od pete pa do severnega konca italijanskega skorja.

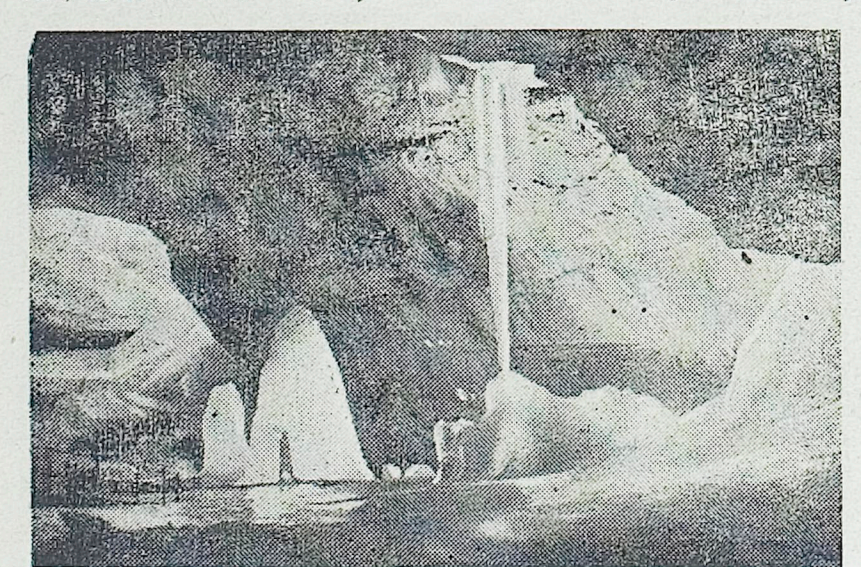
TIHOTAPSTVO Z BELIM BLAGOM — RESITEV IZ BEDE

Takoj po zadnji vojni si lahko opazil v Genovi pred tujimi konzulati dolge kate potomoce rimske volkulje. Prerivanje, prerokanje in fizični spopadi med čakajočimi so bili na vrstnem redu. Borba je bila

Ko sem se takole volajšale, da ne bi bil vagonček prodomenjen, sem se podal z drugimi do mesta, kjer pristane gondola-vagončoka.

Gledati vagonček je bolj prijetno, kakor se z njim peljati. Ko višiš na žici med nebom in zemljo, ki je oddaljena 100 metrov, te spremljajo kaj čudni občutki. Smehljaj na ustnicah potnikov se mi ne zdi nič kaj prišten. Vse prej izraža skrito bojazan kakor brezskrbnost. Človeka nehoti preletavajo misli: kaj bi bilo, če se žica utrga ...

Kljub vsemu občudujem prekrasno pokrajino okrog nas in z vzklik občudovanja prekinjamo molk, ki ga povzročajo misli na nevarnost. Hitro se bližamo cilju. Spotoma srečamo še drugo gondolo, ki drsi k izhodni postaji. Se nekolikokrat sem pogledal k zemlji in kmalu z zadovoljstvom ugotovil, da se je razlika precej zmanjšala. Sedaj ne bi bilo več tako hudo, če bi padli, kajti pred seboj smo še različno videli z mahom porasla tla in drevesa, na katera bi se lahko ujeli.

Notranjost dahajnske ledene jame

neusmiljena: za vizo, za dovoljenje za delo, za prostor na ladji. Toda potreba si je utrla pot. Iz bede teh bivših Mussolinihvojvohov se je razvila svojevrstna trgovina: tihotapstvo z ljudmi. Črna borza te vrste je uradovala v pristaniščih špela, kadi in beznical, nabavljala je vse vrste papirjev in policaja je bila brez moči.

Za to so kmalu zvedeli razni obupanci in bedniki v drugih kapitalističnih državah in danes je skoraj nemogoče kar tako pokazati hrbet genovskemu pristanišču, genovskim nebotičnikom in genovskim revščini, pa čeprav čaka nekje v Kalabriji ali kjer koli v rimski državi številna in lačna družina na prvo pošiljko denarja iz tujine, kjer je še vedno več kruha in dela kot v raju gosпода Pelle.

ITALIJA JE LAČNA TUDI TUJEGA DENARJA

V vse dele sveta odhajajo italijanski brezposelni in drugi obupanci s trebulhom za kruhom. Toda gorje, če padejo v krepmlje policije! Dovoljenje za delo ni tako lahko dobiti in zato se skušajo na vse močnejše načine vtihtati pri na tujih ladjah. Če ima človek kaj denarja, je seveda stvar mnogo lažja. Z denarjem bi bilo mogoče v Italiji odpreti tudi največjim grešnikom celo nebeška vrata, če bi do danes kdo zvedel, kje so. Toda matrikateremu bedniku se pripeti, da pobere doma zadnje lire in pusti družino brez počenega groša, v Genovi pa se znajde naslednjega dne po prihodu družine kakega mesta s praznim žepom in trebulhom.

Italija je lačna tuje zemlje, a tudi tuje denarja. Zato ne pozna nobenih derizivnih omelijev. V Genovi je mogoče zamenjati vse bankovce svetla. Kurs določata ponudba in povpraševanje. Denar zamenjujejo kar na ulici, ali pa pred pragi umazanih beznic in tako krožijo umazani bankovci skozi še bolj umazane

Na vse strani sveta s trebulhom za kruhom ...

roke. Veliki bankovci so zelo zaželeni, posebno če predstavljajo trdno valuto. Le-ti so praveči hašaji za tihotapece belega blaga.

Kaj naj porečemo k vsemu temu? Vsekakor to, naj gospod Pella reši svoje ljudstvo bede iz lakote ter vsega zlega, kar temu nujno sledi, z italijanskimi sredstvi, neitalijansko zemljo pa naj pusti v miru, da ne bo v njegovi državi še večja beda in lakota ...

B. G. Bruno

V New Yorku bodo postavili spomenik pisatelju pravilic Andersenu

V newyorškem Centralnem parku bodo postavili spomenik danškega pisatelju Hansu Christianu Andersenu. Podarila ga bo mestu Dansko-ameriška ženska zveza. Andersenov kip bo izdelan tako, da bodo tuje denarja. Zato ne pozna nobenih derizivnih omelijev. V Genovi je mogoče zamenjati vse bankovce svetla. Kurs določata ponudba in povpraševanje. Denar zamenjujejo kar na ulici, ali pa pred pragi umazanih beznic in tako krožijo umazani bankovci skozi še bolj umazane

NAŠI KRAJI in ljudje

SLIČICE STRŽAŠKEGA

Poslušam njegov samogovor in postanem se bolj pozoren. »Vsi te zapuščajo. Kaj bo, ko ne bo več nas? Se plevla ne boš več rodila ...«

Tedaj se je ztraval, se razgledal okrog sebe in me opazil.

»Dobro dan in dobro letino želim! Mislim, da sto letos zadovoljni.« sem ga nagovoril.

»Res je precej lepo. Pravkar sem premišljeval, kako moro ta zemljica toliko roditi, ko ji nisem dal, kaj bi bil moral. Kaj le hoče, če pa bo hlev kmalu prazen. Nekdo pet, danes poldrugi rep, nečisto dva in tudi trije delavci, danes sem same, je rekel s potirnim glasom.

»Kaj nimate nikogar v hiši?«

»Štirje smo z ženo, sinom in hčerjo. Sin nekaj služi, a od tega nimava ničesar ne jaz, ne zemlja. Hčerka si ne mara mazati rok z zemljo. Vsi bi radi živeli nalahko, vsi so se pogospodili. Ne vem, kako bo to končalo. Dobro gotovo ne. Odkar imamo opraviti s to državo, ni sreče in je ne bo. Samo siromaštvo in prokletstvo je zanesla med nas, da bi čimprej izjavila naše stoletne košenice. To človeka boli ... tako boli, da vam ne morem povedati. Tudi smo res zadosti nesrečni ... Kdaj bo tega konec in bomo sami gospodarji v svoji hiši? ... Eno vam rečem, pa bodite kdorkoli: če bi ta zemlja padla pod Italijo, bi to pomenilo za nas umor.«

Iz tresočega glasu sem razbral njegovo bolelost ...

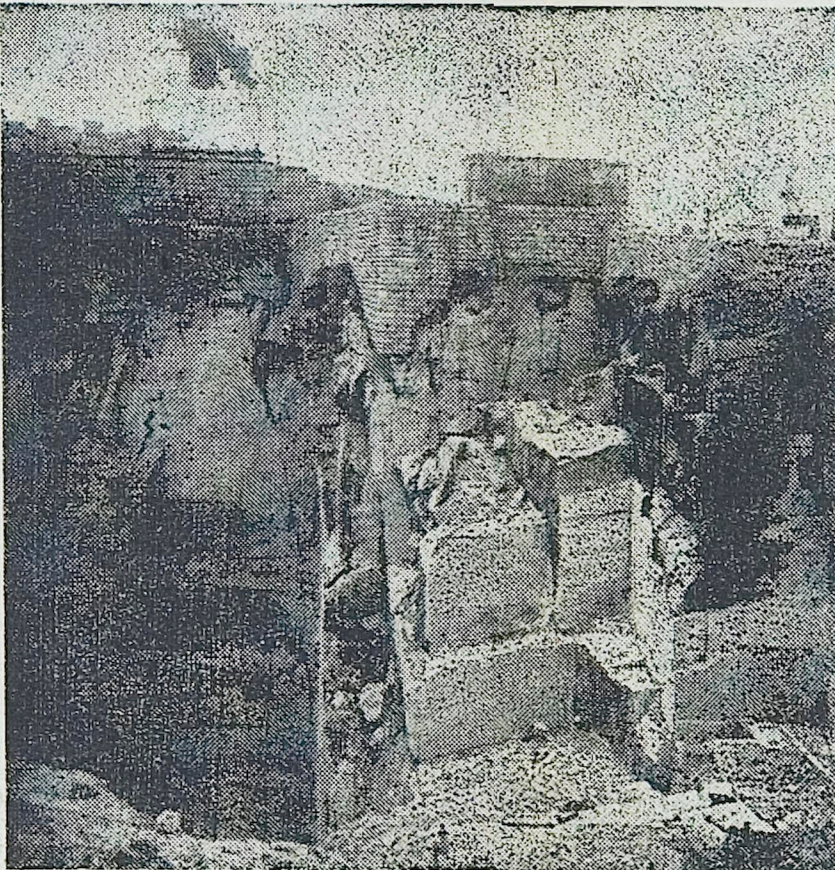
OB SOLI

Pot je vodila mimo šole. Poslopje je podobno izumrlemu panju ... Kot zapuščen delavnica. Okrog puščice, podobna zapleveljeni njivi, ki je že davno ob skrnjenega gospodarja. Sola ... ljudska ustanova ... hram prosvete! Čudne reči s to našo prosveto! Človeka prešine kot bi slisal iz zaprtih prostorov demonso pivovanje Rima in njegovih birterov, ki se prizadevajo, da čimprej zavijejo našo sol v vrsto ... Zato ni nikogar, ki bi bil vračel v to zapuščenost vaško skupnost in bi vsaj razmišljal, kako naj načne brazdo prosvete, ki čaka in čaka umnih oropcev ... Na to nam odgovoriti naprej vi, ki nam ponujate trohico namesto

celote, laž namesto resnice in nam želite smrt namesto življenja! Govorite, hlapci svoje lastne pokvarjene duše, ki s svojo šolsko politiko varate naše vzgojitelje in hoče na pravih iz njel to, kar ste vi: kruhobore! Našo mladino varate in naš narod. A nasadnje boste prevarali sami, ker bo zgodovinski razvoj izpilil tudi vas in vam podobne služabnike moralno preperlega tatičanskega Rima.

KO ZORI AJDA ...

Zal mi je, da nisem obiskal Kraja, ko je bila ajda v polnem cvetju in se ti zdi, da ob njem med. Že sam spomin na ajdo izvoze vonj njenega cvetja. Hkrati pa nam prikaže dobroto, ki smo jih v otroških letih uživali na kraški njivi:

Del kornoloma v Nabrinji pri Trstu

grodzje, fige, hruške, breskve, češnje ... Takrat ... torej prav ko cvete ajda, smo se otroci držali svetopisemske modrosti o ptičah pod nebom, ki ne sejejo, a jih priroda nasiči. Zato se nisimo brigali, kaj je loncu niti opoldne, niti zvečer ... Če bi človek mogel živeti tudi od lepih spominov!

Ajda že zori in kraški kmet računa, če in v kolikoli mu je dopolnila letino prvih pridevkov. Bolj zgodnje je srp pobral še okrog dve tretjini, pozna pa se mu je uklonila zadnje dni oktobra. Letos tudi ni bil zaman in so polni seniki in kašče. Le sodi bodo imeli bolj votel glas, ker so razne vremenske nezgode (pomladanska slana in peronospora) skušile pridelek na količini in kakovosti za eno tretjino letine.

LEP SOPEK ...

»Kako lep sopek.« sem dejal dem. ki sem jo srečal na stezi, ki prečka gmajno. Čudil sem se njene

Neznano zatišje, neznani mu pokoji, življenjske neoprejen zanj vočen je boj.

Zdaj z mornja, zdaj z gore ga bjeje vihar, zdaj treščil z oblakov vnanj strele udar.

Stoletja preizkuša usode ga moč, sil strelj ga skuša sovražnih obroč.

A bolj ko zaganja vnanj moč se vetrov, bolj čvrsto poganja — kralj večni lesov.

Podoba ta hrasta je svoja moj rod, ki lepši in boljših želi si usodi!

Nekaj britanskih letalskih česar je izumil nov sistem konstrukcij letalskega trupa, ki je znan pod imenom

IZBOLJSANJE RASTLIN CEBULIC ANEMON

S skrbnim preučevanjem postopka nizozemskih vrtnarjev o predhodnem vžiganju kal cebulic anemon je britanski poljedelski posvetovalni službi uspelo izdelati novi postopek za hitrejši razcvet in večjo odpornost proti boleznem kal anemon. Na postopku vrtnarji postavljajo v Elbridge, v bližini Saltashy Cornwallu, rastejo sedaj pod skrbnim nadzorom nizozemske čebulnice anemon, pri katerih so čas za razcvet znižali za 7 mesecev na 7 tednov.

NOV SISTEM KONSTRUKCIJE LETALSKEGA TRUPA

Nekaj britanskih letalskih česar je izumil nov sistem konstrukcij letalskega trupa, ki je znan pod imenom

zmu izrednemu okusu za skladnost barv in zelenja in cvetja. Rejce večje s prelivu razkošnih barv od temno- do svetlozeleno, rjave, rume, ne in rdece barve, vmes pa marjetice in trava — latovke, srobotno predvno in nekaj rdečih šipkovih jagod, so izzvale v meni posebno občutje ... Šele takrat sem zagledal rejce grme, raztresene po mavni gmajni kot okrvajene šopke. Misel mi je poletela na Kosovo polje k rdeči roži božur, ki je po srbski pripovedki pogrnala iz krvi srbskih junakov, padlih v strašni bitki proti Turkom pred skoraj petsto leti. Ali ni rej kraški božur ... simbol težke borbe za obstanek, smuk, trpljenja in boli ljudstva na teh tleh? Kot reja je bila v vinotoku, se skozi dolga stoletja preliva tudi naša težka življenjska povest. Njegova zelena

Tom Stobart, ki je posnel film o uspelem vzponu britanske odprave na Mont Everest, je sin znanega plezalca in raziskovalca ter je že s sedmimi leti začel plezati po gorah. Svojo obsežno in težavno delo je popisal v daljšem sestavku, iz katerega objavljamo najzanimivejše odlomke.

Moja filmsko snemanje odprave na Everest se začel v vrhovih angleškega poslanstva v Khatmandu. Tu smo se sestali z vsemi člani odprave, a Tensingom in z vsemi serpas, iz Khatmandu smo potovali 17 dni do samostana v Tyangbochu, kjer sem že prvi dan nalezel na nepričakovano oviro. Ko sem pripravil svoj filmski aparat za snemanje in zavrtel ročico, so mi vsi pobegnili. Ves dan sem letal okoli, da sem jih zopet dobil.

V filmu boste videli več posnetkov iz našega pohoda in več prizorov iz najlepše dežele sveta. Bila je pomlad, ogromni grmi rododendronov so bili v polnem cvetju; bili so visoki drevi do dvanajst metrov, cvetje je bilo v najsijajnejših barvah. Ob poteh so rastle tudi enako ogromne magnolije a velikanskimi belimi zvezdami, v ozadju je se

Zmaga nad streho sveta na filmskem platnu

dvigali ogromni gorski vrhovi na čelu s Everestom.

Mislim, da je samostan Tyangboche zgrajen v najbolj očarljivem kraju sveta. Okoli njega se dvigajo najčudovitejši gorski velikani. Z večkratnih samostanskih sten vihrajo zastave na dolgih drogovih, izpisane z različnimi molitvami. Po stenah se prelivajo rdeče, modre in zlate barve. Lame (budistični duhovniki) so obložene v rumeno in indijsko-rdečo halje.

»NE GLEJTE V FOTOGRAFSKO LEČO!«

Dvajset dni smo potrebovali, da smo se prilagodili višini. V tem času sem posnel več zelo zanimivih prizorov, med drugim promet po višinih mostovih, ki v vrtočavi višini večjeje bregove rek. Imel sem precej težav z jezikom, končno pa sem se le naučil pravilno izgovarjati: »Ne glejte v fotografsko lečo.« Hitro sem ugotovil, da so domačini dobesedno vzeli na znanje moje priporočilo in mi začeli obračati celo hrbet!

Prebivalci Nepala so v splošnem zelo ustrezljivi ljudje in jih je lahko fotografirati. Tensing je vrhu ka zelo fotogeničen; njegov znani nasmešek se je pojavil vedno tam, kjer sem ga hotel.

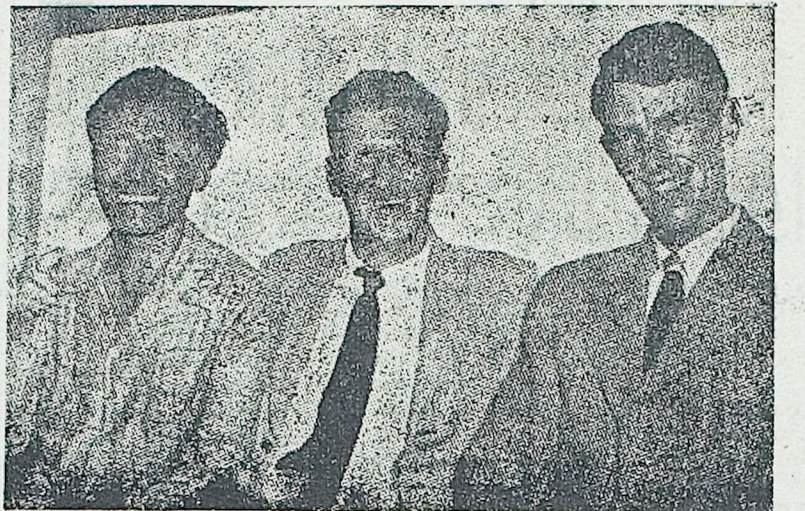
Moram priznati, da sem se med prilagajevanjem na višinski zrak dolgočasil, vendar sem videl tudi mnogo zanimivega, kot na primer dečka z rokami v žepu, ki je z nogami suval naprej veliko skalo, kot da bi se igral na trati pred svojo hišo.

Po aklimatizaciji sem začel filmati resnični vzpon na Mount Everest. Pri višini 5000 do 6000 metrov se je moja delovna sposobnost zaradi pomanjkanja kisika in energije zelo zmanjšala. Nadaljnjo težavo je povzročila okoliščina, da je mrzlo škodljivo filmskemu aparatu, ki se je pogosto zelo počasi vrtil. Tudi film je postal v mrazu zelo krhek in se je hitro lomil. To težavo sem skušal premostiti a tem, da sem čas med vzponi uporabljal v posteljo, da ga ogrejem, vendar je bilo to preveč neudobno in sem zato moral opustiti.

MEJ SNÉŽNIMI VIHARJI IN PLAZOVI

Snemanje na snežnem plazju je bilo zelo nevarno in nevarno. Nad nami so viseli ogromni nazobani nadzidki iz ledu, ki so grozili, da se vsak trenutek zrušijo. Manj sem se vadil na takem kraju, boljše je bilo. Čeprav so drugi člani odprave skušali, da mi v sedmih trenutkih pomagajo, so jo hitro popihali, kadar sem skušal filmati pravi plaz. In razumel sem dobro zakaj ...

Ko smo prišli do taborišča št. 3, je divjal silen vihar, ki sem ga skušal posneti na filmski trak. Doslej je bilo to tako filmu navadno smetali je ob lepem vremenu in seveda s tem

Ovajalei Mont Everesta (z leve na desno): Tensing, Hunt in Hillary

ustvarjali popolnoma napačen vtis pri gledalcih o razmerah v gorah. V mojem filmu pa so nekateri prizori vihanja resnično krasni. Naprej pomaknjena baza, glavni centre odprave, je ležala v čudovitem kraju v beli puščavi. Ko sem snel zadnjo nočala, sem bil popolnoma oslepljen od smega.

Pri tej bazi sva se z mojo snemalno kamero ustavila. Nastopilo je

petem pričakovanju. Zjutraj naslednjega dne so se pojavile tri postavbe od sedmega taborišča. Za dve smo vedeli da sta Hillary in Tensing. Zelo sem si želel, da ju filmam in sem se zato podal z aparatom v peto taborišče. Hotel sem napraviti pred njihovim prihodom še nekaj panoramskih posnetkov. Vendar sta bila zelo hitra in tudi mnogo bolj sveža, kot smo pričakovali. Komaj

sem jih opazil, so mi že dali znak z dvignjenim palcem. Vedel sem, da so zmagali.

Dogovoril sem se s polkovnikom Huntom, da bo mahal s svojim suknjcem, če so dosegli vrh, vendar sta hoteli Hillary in Tensing sporočiti svojo zmago sama, ko bosta prišla do polkovnika. Spomnil sem se, da mogoče ne bom prišel pravočasno, da filmam prizor, ko bodo drugi člani odprave zvedeli, da je Everest premagan. In to je bilo strašno! Tako nisimo dali nobenega znaka, dokler nismo naravnali aparata. Ko sem mislil, da sem v pravi razdalji, sem začel vrtneti ...

Mislil, da je poskus propadel, so bili videti vsi pobiti. Ko sta na Hillary in Tensing dvignila palce kot dogovorjeni znak, so začeli vsi skakati, kričati in se objemati od veselja. Mislim, da je to eden najlepših prizorov iz filmanja boja za zmago nad Streho sveta. Upam, da bodo stega mnenja tudi gledalci.

Stara trdnjava bodo spremenili v muzej

Mlado turistično društvo v Bovecu ima za seboj že vrsto lepih uspehov. Ti uspehi pa jih nikakor niso uspavali, temveč so jih vzpodbudili k novim nalogam. Med drugim namerjajo urediti nov park v Bovecu, razširiti starega, zgraditi novo stezo do izvira Soče in več drugih turističnih poti, zasaditi dreved od Boveca proti Žagi itd.

Ena glavnih nalog društva pa je ureditev muzeja I. in II. svetovne vojne v stari trdnjavi Kluza (na sliki) za Bovecem. Številne prostore stare trdnjave bodo uredili in namestili v njih predmete, ki dokumentirajo dogodke iz prve in druge svetovne vojne.

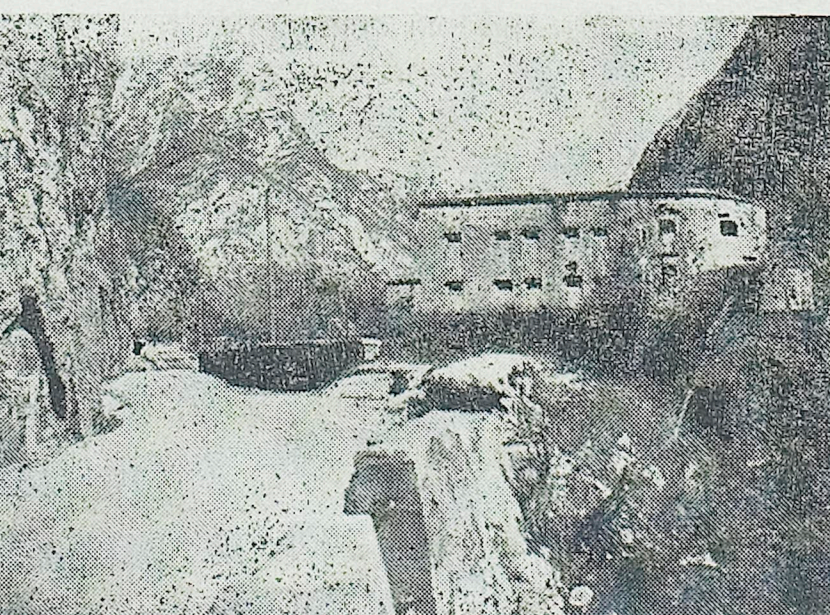
Znano je, da je v teh krajih bi-

la med prvo svetovno vojno tako imenovana Soška fronta, kjer je bilo med prvo svetovno vojno ranjen in Rombonu korporal Mussolini. V bližini trdnjave so tudi ostanki iz velikih partizanskih bojev, ki so divjali zlasti na Golobaru, kjer je padlo mnogo naših borcev.

Trdnjava sama je že sedaj privlačna točka za domače in tuje turiste. Zgradijo jo v ozi, 70 metrov globoki soteski. Po spremnitvi v muzej, bo društvo namestilo v njej tudi svoj sezonski bife.

Vsa dela bodo zahtevala seveda veliko sredstev in bodo morala prisločiti na pomoč tudi razna podjetja, ustanove in Turistična zveza Slovenije.

J. R.

Trdnjava »Kluza« pri Bovecu

TONE SELISKAR:

V TRST k materi!

Zader, to prelepo mesto ponosnih jadranskih pomorščakov, v katerega je — sredi naše zemlje! — po zaslugi diplomatov velikih držav, ki se igrano na mirovnih konferencah pri zeleni mizi z mesti, dežalami in narodi svojo hazardno igro kot v svojih klubih z dolarji in funt-sterlingi, zasadi svoje grabeževije krepmlje italijanski pohlep po tuji zemlji, je bil že osvojen. Porušen do tal, razcefran od bomb in min, je pokopalo to mesto v razvaline svojih hiš vnuke rimskih in benečanskih osvajačev in z majavih sten razkanih stanovanj in dvoran so gledale kot grozljive priče minilovega napuha in roparske slave prestrjene slike Mussolinija, te nesmrtnne podobne vedno požrešne rimske volkulje, ki v vsej zgodovini nikoli ni menjala svoje zadržne naravi. Med razvalinami so se podili podivjani psi in zateglo tučili od lakote in groze.

V nekem razkaniem stanovanju sem našel na mizi pismo, ki ni bilo nikoli dokončano. Pismo je začel pisati italijanski polkovnik svoji ženi v Rim in je se takole bralo: »Moja najdražja in edina! To je hudiceva dežela. Tu nikdar ne veš, od kod bo priletela smrtina krogla. Včeraj sem s svojim poklom napadel vas barbarov, iz katere so vsi možje in celo žene partizanski banditi. Vas smo zažgali, dvajset vaščanov pa smo za svaričen vzgled pometali v ogenj. S tega pohoda sem ti prinesel prekrasno preprogo, ki jo je skakala žena nekega partizanskega bandita. Dal sem jo ustrletici, ker ni hotela naša sveta italijanska zastava ...« Ob tej nedokončani vrstici je italijanskega polkovnika zmešala bomba.

Toda to sem napisal le za uvod. Mnogo takih strašnih stvari sem hotel za vsako ceno za vsake pozabiti, ker so neuprjetne in strašne ga ves italijanski narod. Toda narod ni kriv za te strahote. Te vrstice nisem pometal iz pozabljenosti za namenom, da želim italijanski narod, temveč da pokažem, kako ta narod vodi in speljuje. Te skope vrstice so namenjene štirim našim barbarom, ki so se tu v Zadru sestali k zadnjemu velikemu partizanskemu pohodu, k pohodu na Trst.

To so bili fantje naše prekomorske armade, slovenski fantje s Krassa, bivši vojaški italijanske armade v Afriki, v kateri so morali prisilno služiti in iz katere so pobegnili, ker niso imeli v Afriki časa iskati. To je bila slovenska kri, ki jo je hotel Mussolini pregnesti v strupen sok janičarjev, to so bili barbari, ki niso hoteli poljubiti svetovne italijanske zastave, kar so jim italijanske učiteljice pljuvale v usta, če so v šoli spregovorili slovensko besedo; to so bili sinovi mater, ki so Gregorčičeve pesni zaspekale globoko v zemljo, da jih ne bi Italijani našli, oh, to so bili sinovi Slovenskega Primorja, sinovi te nesrečne slovenske zemlje, ki so jo hoteli vržeti iz Rima, spremeni v najbolj italijansko pokrajino, pa jim ni uspelo in jim nikdar ne bo, čeprav so z gorjaci razbili trdnjavne kraške betice in odprli svoje ječe na stečaj, da bi se med vlažnimi zidovi zmešala trmasta slovenska kri.

»Nikdar, nikdar! Zdaj je napočil čas, da jim pokažemo, kako zmajo »barbari« ljubiti svojo zemljo!« je zakliknil Ivan Sanež in iz trume pojokih partizanov, ki so se gnetli v stranski zadrski luk, da se vkrcajo na male partizanske bojne ladje.

»Osem let nisem bil doma. Iz Abesinije so me poslali v Somali, od tam v Libijo. V Libiji sem bil z enimi narodi poljubovati svetovni italijanski zastavo. Tudi na jarm vrča. Moj italijanski poveljnik, ki je dal pobiti nič koliko Abesincev samo zato, ker so ljubili svojo zemljo, bi poljubil takrat, ko so ga zajeli tudi njihovo govno, samo da bi si reši svoje grotofsko življenje. Vidiš tu na mojem licu brazgotino? To je od njegovega bicia. Udaril me je bil samo zato, ker sem v čefi s tovaršim spregovoril slovensko besedo ...« tako se je bantl France Cerkevnik, doma od Sv. Jakoba iz Trsta.

Tomček Suligaj pa je mrimo sedel na pomolu in si ob puško naslanjal svoj zlat, dešč obraz. Bil je najmlajši med njimi. Zamisljen je zrl preko vsega in blag smehljaj mu je ves čas visel na obrazu.

»Kako je, Tomček, bomo zapeli katero?« ga je vprašal Sanež, prešeren fant iz Šklednja doma. Bil je tržaški nemigan in kar ni mogel strpeti na miru.

»Le dajmo zapeti!« je dahnil Tomček ves zamaknjen nekam daleč proč od tukaj. »Oh, le dajmo, le dajmo, drugače mi bo srce počilo od pričakovanja. Ze pet let je nisem videl mater, že pet let očeta pa še dalje ne ... Dvajset let so mi prisodili italijanski sodniki ... Fantje ali veste, kako je lepo na Opčinah? Dajmo, le dajmo zapeti!«

Tedaj pa je mimo luke priokracala nova partizanska enota in pred njo je visok, že v letih in osivel partizan nosil našo zastavo, ki je z njihovo junaško pesmijo vred, plapolala v vetru. Ob vsaki končani kitici je vsa četa vzkliznila iz vsega grla:

»Gremo na Trst! Trst je naš!«

»Ma, to so naši!« so veselo zaklicali ljudje na pomolu, Tomček Suligaj pa se je zastrel v osivelega partizana, ki je nosil zastavo. Strmel je vanj in srce se mu je začelo odpirati, potem pa je planil k njemu in mu skočil obliki vratu ter zahtel od sreče, ki ga je hotela ubiti:

»Oče!«

Tako sta se našla v Zadru oče in sin! In ko so se bližli vrcali in so partizanski bojni čolni pluli in luke sta oba Suligaja sedela na krmi pod viharjo partizansko zastavo in kadar je pesem utihnila, sta šepetala v šimo plan morja:

»V Trst! K materi!«

Čez nekaj dni sem jih vse spet srečal. Naša vojska je zavzela Trst. Ko smo se vozili skozi ruševine Reke, dalje po požgani Istri, mimo neznanjskih grmad razbitih tankov in kamionov, skozi goste vrste ujetnikov, mimo vlahrokih zastav in radostnih obličij osvobojenih ljudi, je naš kamion tik pred Trstom občil v gneči ljudstva in partizanov. Z malega vaškega pokopališča je pravkar odjeknila salva iz pušk v poslednji pozdrav borcem, ki so tod življenja dali za Trst. Stopil sem med grobove in prav ob zidu v serci naših borcev so bili pravkar zasuti štirje vsi grobovi in ženske v črni suh klošče ob njih in naglas ihtele. Štirje skromni leseni križi so bili zataknjeni v svežo, skopo, rdečo kraško prst. In

(Nadaljevanje na 11. strani)

ENO JE SPLOŠNA VZGOJA, DRUGO PA OTROKOVA VSESTRANSKA IZOBRAZBA

Ni dovolj, da imamo dobro vzgojenega otroka, vzgojenega v duhu socialistične morale in etike, v duhu potreb naše družbene stvarnosti, ampak je potrebno, da ima naš otrok tudi široko kulturo, široko znanje o sodobnih človeških dognanjih, da se bo nekoč znašel v vrtnicu vsega tistega, kar je človek spoznal in podredil svojim potrebam. Tudi za to gre, tudi o tem moramo razmišljati.

Ko opazujemo naše otroke, nastaja vprašanje, ali se lahko sprijaznimo z življenjem otroka, ki živi nekdanje primitivno življenje, ko je vse njegovo kulturno izživiljanje šolska čitanka in računica, bič za koze, ki jih žene na pašo, leseni obroči, ki ga poganja po cestah kakšna igra in nekateri običaji, ustaljeni že iz preteklosti. Na svoj način živi tak primitivizem na vasi, pa tudi v mestu. Kakšen pa bo postal ta naš jutrišnji državljani in koliko bo sposoben, da se bo znašel v novih pogojih življenja, ki jih gradijo naši današnji ljudje?

Ali ni ena najbolj značilnih karakteristik socializma prav v tem, da slehernemu človeku omogoča uživanje vseh sodobnih dobrin, da izkorišča radio in film, gledališče in knjigo, da se okoristi s sodobno urejeno kuhinjo in sobo, z elektriko in z različnimi stroji za vsakdanje potrebe, ki napravijo življenje lepše in udobnejše?

Prav v tem se bistveno razlikujemo od meščanske družbe. In vendar lahko industrijsko razvite kapitalistične države nudijo otrokom mnogo reči, ki jih mi še ne znamo. Razen hrane in obleke je otrok tam preskrbljen tudi z raznovrstnimi koristnimi igračami: s kockami za zlaganje, s pokretnimi majhnimi avtomobili in motorji, z najrazličnejšimi slikanicami in pozneje s tehničnimi igračami najnovejših izumov. Otrok tako vstopa na svoj način na vsa področja tehnike in kulture, gre na izlete in letovanja, obiskuje muzeje in gledališča, sodeluje pri športnih igrah in tekmovanjih, ima polno otroških knjig in časopisov. Ja-

sno je, da mu postaja poleg šole go tako bogato dnevno izživiljanje njegova življenjska izkušnja, saj se vsak dan obogati z novim dogodkom.

Seveda je drugo vprašanje, kakšno pojmovanje in kakšno moralno ta družba veeplja svojim otrokom. Mi ne zelimo vzgajati uživaskih sebičnežev zaostalih in reakcionarnih pogledov na življenje in družbo. Zelimo pa dati našim otrokom vse pogoje za vsestransko kulturno izobrazbo, nuditi jim vse današnje kulturne in tehnične dobrine.

Tudi naš otrok mora imeti mno-

Lepi popoldanski obleki iz lahkega volnenega blaga. Prva je črna obleka, tesno oprijeta. Krilo je široko. Vložek na prsih je iz belega svilenega pikeja. Druga je dvodelna obleka, ki nam omogoča razne kombinacije z drugim krilom ali bluzo. Naš model se zapenja pod vratom in pod pasom, posebnost pa je okroglo sedlo in prešepanimi robovi.

otroških knjig in časopisov, slikanje in raznovrstnih igrac, da živi v sredi, ki mu zagotavlja fizično in umsko zdravje, da ima svoja igrišča, lutkovna gledališča in čitalnice, da gre na letovanja in logorovanja, da se ukvarja s športom, da na svoj otroški način spozna stvarnost in življenje.

Naša družba poklanja temu večsili premalo pažnje, čeprav bi težko tu našli vse tisto, kar smo od osvoboditve pa do danes že storili za naše otroke. Na tem področju je skupnost dala veliko več, kot je pravzaprav zmogla. Toda nastane vprašanje, koliko je posameznik sodeloval pri tej nalogi, koliko so prispevali k tem naporom sami starši. Ali ni v zavesti premnogih naših ljudi še vedno premalo razumevanja za obveze, ki jih imamo do otrok? Ali nismo v tem oziru marsikaj zanemarili? Ali niso tudi v naši družbi starši, ki so pripravljeni porabiti svoj zaslužek za nepotrebne litre vina in druge nekoristne stvari, nikoli pa nimajo denarja, da bi kupili otroku slikanico, knjigo, igračo ali športno potrebščino, kaj šele da bi šli z njim v muzej, kino, v gledališče ali na koncert.

V tem oziru bi bilo treba več političnega dela, mobilizacije staršev in vse družbe v reševanju teh problemov. Mogoče bi se našla oblika dela v okviru Socialistične zveze, raznih kulturnih društev, ženskih društev ali drugih družbenih organizacij. Pri naših ljudeh je treba razvijati zavest za te potrebe, bolj točno obveznosti in dolžnosti, ki jih imajo do našega mladega roda, za katerega ne zadostuje samo, da ga pravilno vzgojijo, ampak morajo v njem tudi razviti smisel za sodobno kulturno življenje. To življenje jim naša država s svojim razvojem že lahko nudi, samo naučiti se morajo, da ga bodo znali izkoriščati in uživati.

O teh problemih bi morali več pisati in govoriti, na njihovem reševanju pa še več delati.

M. K.

DROBNI NASVETI

Steklena posoda ne bo počila, ko vanjo zlijemo vročo jed, če podstavimo pod dno vlažno krpo.

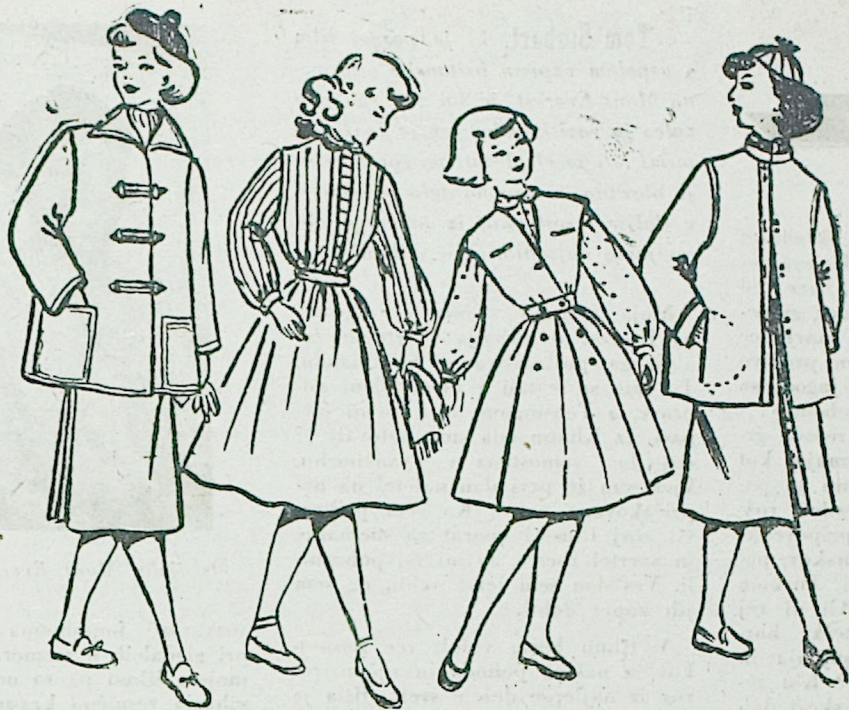
Dežnik najlepše očistimo z milnico, ki ji dodamo nekaj salmiaka. Dežnik odpremo ter ga z mlačno raztopino dobro ščetkamo. Potem ga splahnemo s čisto vodo in posušimo.

Počena jajca se ne bodo za časa kuhanja izcedila, če jih zavijemo v suh papir. Vodo osolimo.

Jabolka lahko olupimo kot krompir, če jih damo za minuto v vrelo vodo in takoj nato v mrzlo. Tako bomo imele najmanj odpadkov.

Model zimskega plašča in kostuma. Posebnost obeh je ovratnik, ki je pri kostumu iz krzna, pri plašču pa je tako visok, da se za njim skoraj skriva glava.

Štirje modeli za naše deklice: prva je mladostno jopka, širokega kroja, iz mehkega volnenega blaga. Podolga gumbi so zapeti z zankami iz cevke, ki jo napravimo iz blaga. Poleg nje je dekliška bluza iz črtastega blaga, enostavnega kroja. Tretje je krilo z modrcem, ki se nosi z različnimi bluzami ali z dže mperjem. Zadnji model je dekliški kostum s široko jopko, ki ima pod šepane žepe in obšepane rokavne izreze.

ŽENE po svetu

IZ ŽIVLJENJA ZNANE BORKE FRANCOSKEGA SOCIALISTIČNEGA GIBANJA MARIE ROSE COMIGNAN

Ko je skupina naprednih žena iz inozemstva prišla na naš IV. kongres AFŽ v Beogradu, je bilo med njimi opaziti drobno 78 let staro ženo, ki je živahno stopicala in se odlikovala s svojo bistro presojo in toplim razumevanjem. V njej so naše žene odkrile starega ter izkušnega borca za socializem in iskrenega prijatelja našega naroda in naših naporov.

Ko sta na kongresu samem govorili zastopnici iz Gorice in Trsta, je Marie Rose prijateljsko objela Almo Režičevo, delegatko iz Trsta in dejala: »Dobro razumem vaše probleme. Tudi mi vsi smo proti vojni. Prav tako pa proti tistim, ki zaustavljajo ozemlja, do katerih nimajo pravice in ki bi lahko živel samostojno. Zato v tržaškem vprašanju soglašamo z vami.«

Po končanem kongresu, se je Marie Rose odpeljala v domovino, naša žena pa so jo prosile, naj jim pošlje svoj življenjski zapis, da bi se z njo čim bolj spoznale. Živahna Francozinja je njihovi želji ugodila.

Rodila se je leta 1875 v Parizu, po narodnosti pa je Katalonka (Španija). Vzgojili so jo v samostanu, toda s svojim kritičnim duhom je kmalu spregledala religiozno laž in že z enajstimi leti odvrгла verske predsodke. Kakor hitro je bila polnoletna, se je vpisala v študijsko gibanje in ko je stopila v vrste borcev za socializem, si je nadela ime Marianne Rauze (Marjar Roz). Takrat se je začelo njeno petdesetletno naporno delo v službi interesov delovnega ljudstva. Prepotovala je domala vso Francijo, da je govorila delavcem na političnih zborovanjih.

Leta 1900 se je poročila s svojim tovarišem iz mladosti Leonom Comignan, ki je imel polno razumevanje za njeno osebno svobodo in politično delovanje. Med prvo svetovno vojno (1916) ji je mož padel na bojiščih in ostala je vdova s trinajstletnim sinom.

Na poziv Laure Lafargue, hčerke Karla Marxa, je Marianne Rauze stopila leta 1905 v Socialistično partijo. Bila je to doba ilegale, ko so bil sestanki po drvarnicah, udeleženci pa so razganjali s kamenjem in s palicami. Toda Marianne je bila eden izmed najbolj vidnih marksističnih propagandistov in je brez odhoda vodila ostro borbo za svoje ideale. Zato so jo njeni tovariši izbrali v parlament.

V tem času je osnovala prvo »Združenje francoskih socialistov« ter začela izdajati tednik »L'Equité« (Enakost). Takrat se je borila predvsem za to, da bi dovolili tudi ženskam vstop v sindikate, borila se je za njihovo zaposlitev, dostojen zaslužek in proti prostituciji, v katero jih sili beda. Bila je sotrudnik

mnogih naprednih časopisov, objavljala pa je tudi svoje tendenčne romane in novele, kot tudi lirčne pesmi.

Leta 1917 je postala zastopnik v upravnem komiteju komunistične partije in kmalu eden njenih najbolj aktivnih članov. To je bil čas, ko je bilo vse njeno upanje za osvoboditev delavskega razreda Sovjetska zveza, ki pa jo je kmalu razočarala. Takrat se je Marianne umaknila na kratke oddihe. Toda prav kmalu jo zopet vidimo kot političnega delavca, ko vodi sestanke po 79 departmajih Francije, dokler je ne arbirajo. V tem času so jo imenovali tudi za članico Nacionalne komisije žensko-socialistkinj. Od takrat so jo izbrali na vsakem partijskem kongresu.

Kot Katalonka po narodnosti je sodelovala v borbi španskega ljudstva proti fašizmu, za časa druge svetovne vojne pa, ko je Nemčija okupirala Francijo, najdemo zopet Marianne Rauze v vrstah osvobodilne vojske in ilegalnega tiska. V njeni hiši se je vršila zgodovinska seja podzemnega Osvobodilnega komiteja, katerega člani so potem odšli v Alžir k prvi uporniški vladi.

Po osvoboditvi Marianne kljub svojim letom še vedno ne miruje, ampak je mestni svetovalec v Perpignanu; generalni sekretariat Socialistične partije jo je izbral za svojo stalno propagandistko in je tako zopet prepotovala vso Francijo in Severno Afriko, borec se za pravice delavskega razreda. Poleg tega je Marianne Rauze tudi generalna sekretarka socialističnega ženskega gibanja »Femmes Unies«.

Svoj življenjski zapis je Marie Rose Comignan končala z besedami: »In glejte, na temnem nebu zopet blešči nova zvezda, sicer je še mlada, toda močna. To je zvezda dugele novih izkušenj — mlade Jugoslavije, ki privlači naše oči in naša srca. Naj bo vedno tako bleščeča in naj nas pelje po kameniti, toda čisti poti, iskreni in neselbični socialisti ji bodo vedno sledili z velikim navdušenjem. V imenu vseh mojih tovarišev vam pošiljam naše izraze hvalečnosti za lep sprejem in za vso vašo pozornost ter izraze naše neomejene, bratske vdčnosti!«

Svež kolač, kruh in pecivo se ne drobi pri rezanju, če nož, predno z njim režemo, namočimo v vrelo vodo in obrišemo.

Premog mnogo bolje gori in greje, če ga posipamo s pestjo soli. Če bomo dali zvečer na žerjavico kos koksa, dobro zavitega v časopisni papir, bomo ohranili žerjavico do drugega dne.

Volneno, le malo umazano obleko, lepo operemo v vodi, v katero smo nstrgali nekaj surovega krompirja. Peremo brez mila.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

P. N., KOPER: Vprašujete, ali je nespečnost res bolezen sodobnega človeka in so posledice nespečnosti noči tako nevarne?

Takoj v začetku vam bomo odgovorili, da ste slišali ali brali čisto resnico. Spanje je vsakemu živemu bitju neobhodno potrebno. Poskusi z živalmi so dokazali, da je spanje bolj važno od hrane. Psi n. pr. lahko zdržijo tudi 50 do 100 dni brez hrane, toda že četrty dan umirajo, če jim ne dovolimo spati. Pomanjkanje hrane lahko do neke mere nadomestimo s spanjem, toda do zdaj še ne poznamo sredstva, ki bi nadomestilo spanje.

Vedeti moramo namreč, da so funkcije vseh naših organov med spanjem popolnoma drugačne od tistih, ko smo budni. Med spanjem počiva in se obnavlja naš organizem. Že davno so poznali dejstvo, da se bolezen zdravi med spanjem, zato bolniki in rekonvalescenti lahko dolgo spijo. V najnovejšem času neki nemški zdravnik poskuša zdraviti gotove bolezni samo s spanjem. V ta namen ustvarja umetno spanje, ki traja tudi mesece, nakar se pacient zbudi zdrav.

Toda, ker je spanje tako naraven sestavni del našega življenja, o tem navadno niti ne razpravljamo. Na žalost pa nam sodobnost naravnost vsiljuje to temo, kajti nespečnost ogroža moderni svet in mu spodjeda zdravje. Seveda so vedno bili ljudje, ki so slabo spali, toda danes je to množična bolezen. Pri starejših ljudeh in pri intelektualnih delavcih postaja to takorekoč že njihovo normalno stanje. Pri učenjakih, umetnikih, novinarjih in poslovnih ljudeh je postala nespečnost že pokliena bolezen. Danes že skoraj ni človeka, ki ne bi vedel, kaj

je neprijetno stanje, ko ni sna, ko se premetavaš po vroči postelji in poslušaš, kako bije ura na zvoniku. Zjutraj vstaneš z razrvanimi živci in nespčit.

Strokovnjaki pravijo, da sta tehnika in mehanizacija življenja iztrgala svet iz ravnotežja, ki ga je imel, dokler je živel tesno povezan z naravo. Moderni človek je z vsemi svojimi napetostmi, osebnimi problemi, borbo za obstanek in težnjo po uspehih že davno nehal misliti na to, da je spanje potrebno. Razen tega je življenje v velikih mestih, razen nekaterih prednosti, prineslo tudi slabe strani, ker nemir in trude, umazani zrak, preveč svetlobe in neprimeren stanovanjski povzročajo in pospešujejo nespečnost. Dalje alkohol, črna kava, tobak in razna zdravila, ki jih uporablja sodobni človek, dodajajo svoj delež. Če k temu prištejemo še razburljive filme, slabo literaturo in neredno uživanje hrane, vidimo, da je vzrokov res veliko.

Nespečnost je zares postala bolezen današnjih dni. Zato so tudi neštevilna zdravila proti tej bolezni, tako imenovana uspalvalna sredstva. Uporaba teh zdravil je postala tudi že javno zlo, kot alkoholizem ali morfeizem. So ljudje, in niso maloštevilni, ki ne morejo v posteljo, ne da bi spili svojo dozo uspalvalnega sredstva in ta doza je vedno večja. Vse to pa jemljejo na svojo roko, ne da bi jim predpisal zdravnik in ne da bi prej poskusili z navadnimi sredstvi.

Upamo, da smo na kratko odgovorili na vaše vprašanje, če pa bi želeli še kaj podrobnosti o zdravljenju (kar v pismu niste omenili), nam sporočite. Prihodnjic bomo odgovorili tudi naši bralki M.G. iz Sežane.

Radio Koper - danes

Drobci iz dela najpomembnejše kulturne ustanove v Slovenski Istri

Prihodnje leto bo praznovala koprski radijska postaja svojo petletnico. Njeno ustanovitev so narekemale politične potrebe, danes pa je radio Koper že pravzaprav kulturna potreba prebivalstva Slovenske Istre in Slovenskega Primorja. Svoje poslanstvo želi radio Koper tudi v prihodnje izpolnjevati in ga še poglobiti.

V teh dneh, ko italijanski imperializem s se iz zadnje vojne krvavini kremlji posega po Trstu in coni A, je koprski radijska postaja tista, ki obvešča Slovence v Trstu in coni A o odločnem stališču jugoslovanskih narodov in njihove vlade, obenem pa posreduje poslušalcem na Primorskem in drugod resnico o Trstu in dogodkih okrog njega.

Ves ta čas, ko se naši narodi najodločneje zoperstavljajo italijanskemu imperializmu, je radio Koper ohranil svoj krog poslušalcev v Italiji. Zanimanje za oddaje radia Koper se je celo povečalo, kajti vsak pošten Italijan ve, da edino na valu radia Koper lahko zve resnico o tržaškem vprašanju. Vodstvo radia je prejelo več pism Italijanov iz Trsta in Italije, ki odobravajo stališče jugoslovanskega državnega vodstva. Navzlic vsemu se prestiz italijanskega dela sporeda radia Koper vse do Barija ni prav nič zmanjšal.

V naslednjih vrstah, dragi bralci, vas bomo skušali nekoliko seznaniti z radijsko postajo Koper, ki jo nedvomno dnevno poslušate, z njenim delom in njenimi nekaterimi oddajami — kajpak v okviru razpoložljivega prostora.

Kakor povsod, je bil tudi pri radia Koper začetek skromen. Tehnična oprema studija je bila v začetku zelo primitivna. Kljub temu pa je radijska postaja izpolnjevala svoje naloge, kakor vse druge radijske postaje pri nas in na tujem. Ker pa je spored zahteval vedno popolnejšo opremo, se je moralo vodstvo

prilagoditi, bi želeli, da bi se naši kmetovalci pogostejše oglašali s svojimi željami. Opozoriti vas moramo na oddajo, ki nosi naslov »Javna tribuna«. Že naslov nam pove, da obravnava ta oddaja vsa vprašanja, ki tarejo danes ljudi na Primorskem. Na razpolago so naši najboljši pravniki, ki so pripravljeni odgovarjati na vsa vprašanja v obliki pravnih nasvetov, potrebujejo le vaših — vprašanj. V okviru te oddaje pa bo uredništvo razpisalo tudi ankete o področju gospodarstva, kulture ter prosvete.

Še to vam lahko zaupamo, da bo-

jajo, približati brez raznih gest, mikse in naskokov kot pri gledališču. Tudi kulisi ni tukaj nobenih, zato je treba vse prikazati z besedo, zvočno kuliso ali zvočnim učinkom. Tukaj je še seveda glasbena spremljava ali pa celo scenska glasba kakor pri filmu. Toda medtem, ko nam pomagajo pri filmu dojemati dogajanje na platnu tudi oči, smo pri radijskih slušnih igrah odvisni le od ušes.

Nikakor ne mislite, dragi bralci, da za slušne igre ni treba vaj. In kje je še tehnično delo, kajti vse slušne učinke je treba posneti na gramofonske plošče in jih nato mešati med govor. Seveda ne gre v tem primeru za mešanje kot pri zidarijih, ki mešajo beton, ali naših pridnih gospodinjah, ki mešajo testo. Za mešanje imamo tukaj posebne aparature, ki oskrbijo vse potrebno, da si poslušalec pri radijskem sprejemniku ustvari vsaj približno tako sliko kot v gledališču ali kinematografski dvorani.

Pri slušnih igrah, ki jih poslušamo v okviru oddaj radi Koper, sodelujejo člani koprškega ljudskega gledališča in člani Radia, ki pa niso mesečni kot igralci, temveč opravljajo druge posle. Pohvaliti moramo tesno sodelovanje in medsebojno pomoč med gledališčem in radijsko postajo.

Melodija za melodijo

Vemo, dragi bralci, da radi poslušate glasbene oddaje radia Koper. Te sestavlja glasbeno vodstvo, tako da bi vam čimbolj ugajale. Pozabiti pa ne smemo, da nagiba spored radia Koper po propagandni plati na tržaško stran in v Severno Italijo, zato je na sporedu tudi precej operne glasbe. Ne na drugem ali celo na tretjem mestu je naša lepa slovenska pesem, ki jo poslušamo vsak dan razen ob nedeljah, od 14.40 do 15. Opozoriti vas moramo na novo oddajo ob sobotah zvečer od 21.30 do 22. Oddaja nosi naslov »Izbrano evetje z domače grede«. Namenjena je seveda ljubiteljem slovenske pesmi.

Kdorkoli posluša ob nedeljskih popoldnevih radio Koper, bi lagal, če bi trdil, da se dolgočasi. Melodija se vrsti za melodijo, ta lažja, ona resnejša, toda vsaka najde svoje zveste poslušalce. Vsako nedeljo ob 16. nam zapojejo primorski pevski zbori od Nabrežine do Tolmina in Kobariida.

Že nekaj časa poslušamo na valu radia Koper tudi dela jugoslovanske resnejše glasbene ustvarjalnosti. To pa predvsem zato, da pokažemo po-

slušalcem onstran krivične meje, da smo v Jugoslaviji dosegli visoko raven razvoja glasbene ustvarjalnosti. ki se izraža zlasti v simfoničnih delih. Kljub temu se skuša radio Koper v svojih glasbenih oddajah čimbolj približati svojim poslušalcem. Zato je tudi 70 % glasbenega sporeda lažjega značaja, od česar odpade velik

Tehnik pri mešalni mizi

del na slovenske narodne pesmi. V najbližji bodočnosti bo prenašal radio Koper neposredno iz ljubljane operne dela. Slednje zopet zato, da bodo ljudje izven naših meja spoznali, da je pri nas tudi operna ustvarjalnost in izvajanje opernih del na veliki višini.

Plavž, ki nikoli ne ugasne

Še nekaj besedi za konec. S tem, kar smo danes napisali, nikakor ne mislimo opraviti za nekaj časa s koprsko radijsko postajo, njenim delom in njenimi oddajami. V kolikor nam bo prostor dopuščal, vam bomo od časa do časa predstavili tega ali onega člana radijskega kolektiva, ki je med nami priljubljen in ki ga radi poslušate.

Ko človek sede k radijskemu sprejemniku in posluša govorni ali glasbeni spored, se mu zdi vse zelo enostavno in lahko. Kdor bi si polžije ogledal delo radijskega kolektiva v Kopru, pa bi dejal, da je to plavž, ki nikoli ne ugasne. Ko mi že spim spanje pravičnega, so v poslopju koprškega radia še vedno razsvetljeni okna. Za temi razsvetljenimi okni pripravljajo oddaje, ki jih mi poslušamo zjutraj, ko spočiti vstanemo iz postelje, ali pa tudi kdaj pozneje.

Radijski kolektiv je kot celota pozitivnovalen politični in kulturni borec na tem izpostavljenem delu naše zemlje. Uspehi, ki jih je dosegel v doslednem delu, so mu spodbuda za bodočnost in prepričani smo, da nas tudi v bodoče ne bo razočaral.

90-letnica rojstva Hrabroslava Volariča

V soboto 14. novembra je poteklo 90 let, odkar se je v Kobariidu rodil skladatelj in pesnik, učitelj Hrabroslav Volarič, po domače »Lojzov Drejca«. Bil je star komaj 32 let, ko je moral zapustiti ta svet, a izdal je, večinoma v samozaložbi, nad 19 del, ki dokazujejo izredno plodovitost in tudi podjetnost. Njegove skladbe »Slovan na dan«, »Eno de-vo le bom ljubila«, »Slovenski svet, ti si krasana in druge še danes po-jejo po Sloveniji.

Pokopan je Hrabroslav Volarič na devinskem pokopališču. Njegovi rojaki v Kobariidu so mu postavili spomenik, ki pa so ga »kulturosose« leta 1922 na sramoten način odstranili. Ob času Volaričeve smrti so pripovedovali, da bi bilo mogoče izdati nad 12 snopčev raznih njegovi-kih skladb za klavir in pevske zборе.

Drugi spominski dnevi v novembru

16. 11. 1887, je umrl v Ljubljani naj-
bolj demokratični duh svojega
časa, pisatelj Fran Levstik.
20. 11. 1813 se je v Radomerščaku
pri Ljutomeru rodil jezikoslovec
Franc Miklošič.
24. 11. 1906 je umrl v Gorici pesnik
Simon Gregorčič.
30. 11. 1840 je umrl v Ljubljani An-
drej Smole. Prešernov prija-
telj, slovenski meščanski svobo-
domilec in kulturni delavec.

Filmski drobiž doma in po svetu

»Dalmatinsko svatbo«, zabavni
umetniški film v barvah, bomo vi-
deli v jugoslovanskih kinematografih
okrog novega leta. Pravijo, da so
barvni posnetki odlični in da bomo
nad bogastvom barv in slikovitostjo
okolja, v katerem se film odigrava,
navdušeni.

Po drugi strani pa so v Nemčiji
navdušeni nad lepoto naše igralke
Selme Karlovac, ki so jo v svojih
revijah prekrstili v Elmo Karlovo,
da bi dali njenemu imenu eksotični
prizvok in kajpak naredili za film
potrebno reklamo. Zlobni jeziki v
nemških revijah celo trdijo, da se
je Selma Karlovac zagledala v svo-
jega svetlolasega partnerja Heinza
Dracheja iz Düsseldorfa in da ne bo
mogla odoleti vabilnim skušnjavam
zapadnonemškega filma. Pred dnevi
je Selma Karlovac izjavila, da bo
odpotovala 1. I. 1954 v Nemčijo, ker
je sklenila s »Hansa« filmom v Ham-
burgu triletno pogodbo. Navzlic te-
mu bo nastopala v domačih filmih.

Na sliki jo vidimo v »Dalmatinski
svatbi« v vlogi mladega in prikup-
nega dalmatinskega dekleta.

Errol Flynn, ki sodi med najbolj
priljubljene ameriške filmske igralce
na svetu, se mudi že dlje časa v
Evropi zaradi snemanja westerna na
zgodovinsko temo o Viljemu Tellu.
Po zadnjih poročilih se je pri plesa
ponesrečil in si poškodoval hrbte-
nico.

Charles Chaplin, ki se ga spomi-
njamo še iz predvojnih časov in po
njegovi zadnji aferi v Ameriki, ko
je moral zapustiti novi svet, je do-
bil v zakonu z Ono O'Neil petega
otroka. Sedaj je Chaplin sedemkrat
oče, kajti že iz poprejšnjih zakonov
ima dva otroka.

Namesto anekdote

»Nikoli nisem mislila, da bo moj
mož ponorel zaradi druge ženske.«
»Vaš mož? Vaš mož je vendar tre-
zen in preudaren možakar!«

»Ni res! Danes zjutraj se je spet
zaradi vstopnice, ker je hotel tretji
videti Selmo Karlovac v »Ciganki«

V političnem uredništvu: tudi zad-
nje vesti za opoldanska poročila
morajo pravočasno v napovedovalnico

radia odločiti za nabavo nove, ki bi
lahko zadostila vsem zahtevam.

Danes se nudi našim očem že po-
polnoma druga slika. Obratuje že po-
sebna mešalna miza za mešanje glas-
benega in govornega sporeda, raznih
slušnih učinkov in radijskih preno-
sov izven studija, dalje štirje sodob-
ni studijski magnetofoni, štiri gra-
mofonske aparature za običajne plo-
šče in plošče, ki so namenjene sa-
mo radijskim oddajam. Poseben pre-
nosljivi magnetofon je vedno na raz-
pologo za snemanje kjerkoli izven
studija. Naši bralci — poslušalci ra-
dia Koper — se še prav gotovo spo-
minjajo oddaj »Z mikrofonom po
Primorski«. Vse te oddaje so bile
posnete prav s tem prenosljivim ma-
gnetofonom.

Zopet: »Z mikrofo- nom po Primorski,»

Začnimo kar s političnim uredni-
štvom zato, ker vemo, da vas poro-
čila zlasti v teh dneh najbolj zani-
majo. V tem uredništvu namreč pri-
pravljajo poročila, ki jih poslušate
na valu radia Koper. Vesti spreje-
majo z vseh vetrov, — domače in
tuje agencije —, da bi bili poslu-
šalci čimbolj obveščeni. Preden po-
slušamo ob običajnih dnevni urah
poročila, morajo člani političnega
uredništva krepko pljuniti v roke,
seveda vsak po svoje. To velja v ena-
ki meri za prevajalce, strojeopiske in
dežurne urednike. Ko se pojavi pri-
vratih napovedovalec, ki nam poro-
čila ob določeni uri prebere, mora
biti vse nared. Razumljivo je, da se
v političnem uredništvu poslužujejo
vse razpoložljive tehnične sredo-
stev, da bi lahko posredovali poslu-
šalcem res najnovejše vesti.

Med govornimi oddajami ste go-
tovo že poslušali kakšno reportažo
ali sestavek v okviru oddaje »Od
Triglava do Jadrana«, kmetijsko uro,
oddajo za naše žene, mladinske od-
daje (pravljice, pogovori s pionirji
in šolske uro), slušne igre in radijs-
ki roman v nadaljevanjih. Vsi te
oddaje vam pripravljajo slovensko
uredništvo, kakor tudi oddaje »S
filmskega platna«, kulturni pregled
in obzornik. Tovariši, ki te oddaje

mo v bližnji prihodnosti, — tako so
nam na radiu vsaj rekli —, zopet
poslušali priljubljene oddaje »Z mi-
krofonom po Primorski«.

Gledališče brez odra

Pomudimo se še nekoliko pri sluš-
nih igrah, ki so vam gotovo všeč.
Znano je, da smo pri njih navezani
le na golo besedo, ki jo slišimo iz
radijskega sprejemnika, zato nam
jih morajo tovariši, ki te igre izva-

Ob uprizoritvi »Odločitve« v Kopru

Ko sem pred dnevi prebral v
»Ljudski pravici« Borbe poročilo
in oceno Borisa Grabnarja o novi
slovenski primorski drami »Odloči-
te«, ki jo je napisal Jože Zemljan,
sem sklenil, da si jo moram čimprej
ogledati.

V nedeljo zvečer sem imel obču-
tek, da ljudje komaj čakajo, da jim
bodo na odru prikazali del tiste bor-
be za to obmorsko zemljo, katere so
bili — in so še — sami osebe. Zato
so prišli. Med njimi je bilo več ta-
kih, ki so v zgoraj omenjenem član-
ku brali mnenje nekaterih: »... da
je ta drama zanič, in da ne more
biti drugačna kot zanič...«

In ta — zanič — so prišli gle-
dat v tolikem številu! Čudno!

Ko se je dvignila zavesa in se je
na pozorišču prikazal Frluga — naš
tržaški ribič — Slovenec, je gledal-
ce in mene spreletelo: to bo nekaj
močnega. Nismo se motili. Na odru
sta se nato zvrstili dve dejanji, zgo-
ščen v živih in mestoma tako moč-
nih prizorih, da je zastajal dih. Gle-
dalci so preko igralcev na odru do-
življali in se poglabljali v borbeno
vsebino — tragiko svojega lastnega
življenja tu ob morju pod črnim in
krvoločnim gospodarjenjem tujcev iz
Rima. Kako trdo je rezala mrzla in
oborožena beseda fašistov v domače
in mirno življenje družine sloven-
skega ribiča ob morju! Nismo videli
otroka tega ribiča, ki ga je pretepel
črni učitelj, toda v naši notranjosti
smo se znova uprli z očetom vred:

»Ne bomo pošiljali naših otrok v po-
tujčevalnico!«

Kot svineča mora je legalo na
nas, ko se je ribič Frluga odločil,
da bo zakopal slovenske knjige: Ci-
glerja, Prešerna, Levstika, Cankarja,
Gregorčiča, Bevka in druge. Tako je
reševal knjige preprost slovenski ri-
bič v trenutkih. Ko se je na njega
rušilo črno gorje, je pokazal, kaj
mu pomenijo.

Na koga naj ob tem naslovim ti-
sto »barbarstvo«, ki ga nam tako
radi očitajo? Ali ne prav na tiste,
ki ga izrekajo! Na stotine je bilo
na Primorskem knjižnice nekdanjih
prosvetnih društev, ki so jih ljudje
tako poskrili in rešili požiga ter
uničenja.

Ni moj namen, da bi tu pisal o
bogastvu te drame primorskega ljud-
stva. Boris Grabnar je v že omenje-
nem članku zapisal: »... Eden
najbolj posrečenih prizorov pa je
prizor z vaščani, ki pridejo kljub
fašističnemu terorju k Justu prepe-
vat slovenske pesmi...« Meni sta
bila prav tako močna — če ne to-
lj — prizor pokopavanja knjig in
prizor ob mrtvi neni.

Borba me je iztrgala (in zato sem
ji hvaličen) iz tesnih samot doma-
čega gorskega okolja. Spoznal sem
kraje in ljudi po Primorski: Trža-
čane, Istrane, Kraševce, Brice, Vi-
pavce, Notranjce in Gorjane. Vsi so
trpeli pod Italijo, zato so v tej dra-
mi dobili resničnega in umetniškega
risarja trpljenja, upornosti, trdo-
živosti in ljubezni do te obmorske

zemlje. Vsem tistim, ki bodo av-
torju očitali površnost, velja nasled-
nje: avtor je — začutil —, da
je treba ob tako zgodovinski prilož-
nosti zakričati v vet: Tako so do-
lali z več stotisoči ljudi, vi pa bi jih
ponovno radi izročili na milost in
nemilost večernjim rabljem. In to
mu je zelo dobro, življenjsko uspe-
lo. Prepričan sem, da bi bil avtor,
(kar pa bo lahko še storil), tudi
Bernardu, ki nekako nerodno in ne-
občuteno sedi na stolici, medtem ko
druge pretresa smrt none, dal nekaj
besed v usta in primerne vedenja.
Prav tako v prizoru ko se vrne kot
partizan in tako otroci želijo videti
morje. Tisti nekaj besed se mi zdi
vendarle malo premalo, preveč mrt-
vo in neobčuteno povedanih. Je še
nekaj drugih manjših pomanjkljivo-
sti, velike vrednosti, ki jo ima dra-
ma prav v sedanjih trenutkih, in ki
bodo prav tako močno — ali pa še
bolj — vplivali čez petdeset let. Že
to, da je avtor posegel k našemu
morju, kjer Slovincem tudi po osvo-
bitvi kipičijo krivico za krivico,
je vredno, da gre drama po vseh
odrih Primorske, Trsta, Slovenije,
Jugoslavije in tudi — zakaj pa ne! —
v inozemstvo. Naj tudi tam spo-
znajo, kako so se primorski in trža-
ški Slovinci borili, kako se borijo
še naprej. Če kdaj, smo ob prvem
— oboroženem diktatu — leta 1945,
ko smo se morali iz Trsta umakniti
in nato ob drugem diktatu 8. okto-
(Nadaljevanje na 11. strani)

Zanimivosti iz naravoslovja

MATERINSKA LJUBEZEN V ŽIVALSTVU

V živalstvu srečamo toliko čiste materinske ljubezni, ki jo izkazujejo starejše živali svojim mladičem, da se odpira nov svet našim opažajočim očem.

Skoraj vsaka mati v živalstvu hrani in neguje svojega mladica toliko časa, dokler si sam ne zna iskati hrane in dokler se sam ne zna obvarovati nevarnosti.

Tudi tiste živali, ki ležejo jajca, kažejo veliko skrb do svojih mladičev. Celo skrb za izlegla jajčeca ni nič manjša. Pajek n. pr. zavije svoja jajčeca v vrečico, ki jo obesi na kak list in ga toliko časa opleta s svojimi mrežicami, da zvije in skriva dragoceni zaklad. Imamo pa tudi nekatere vrste pajkov, ki jim to ne zadostuje: skrijejo se pod drugi list v bližini in potrpežljivo čakajo, da se jim izvale mladiči. Celo ribe kažejo velik razum, ko ležejo jajca. Nekatere jih zakopljejo v blato morske globine, si zapomnijo kraj in se k njemu vračajo od časa do časa, da vidijo, če se ni zgodila zaroda kaka nesreča. Mnogokrat odgrebejo blato ter ga zopet zagrebejo nad jajčeci, da vidijo, če je vse v redu.

Mnogo živali gnezdi. Gnezdo jim služi tudi za varstvo mladičev. Naši gozdovi nam nudijo mnogo primerov, da bi živali žrtvovala za svoje mladiče vse, celo življenje. S kakšno nežnostjo neguje verveca svoje gnezdnike! Pri najmanjšem nenavadnem šumu zgrabi svojega otroka z zobmi in ga odnese na bližnje drevo, odkoder kuka na svoje gnezdo, dokler ne mine nevarnost. Mnogokrat se celo preseli z mladičem v varnejše kraje.

Ko gre za življenje mladičev, se poslužujejo živali tudi zvijače. Noj in tudi nekateri drugi afriški ptiči se vržejo na tla, kakor da so težko ranjeni, ako ne morejo ubediti lovca s svojimi mladiči. Lovci se jim bližajo, veselje se lahkega plemena in tako pusti mladiče, da zbežijo na varno. Ko pa hoče zgrabit pten, skoči noj na noge in zbeži za mladiči.

Nepopisna je žalost mater v živalstvu, ako izgube svojega otroka. Nekí prirodoslovci pripovedujejo, da je bila kravina žalost, ko ji je po-

ginilo tele, tako velika, da ni hotela več jesti, ampak je samo mukala. Pomirila se je šele, ko so hlapci postavili v njeno bližino s senom nagačeno teliškovo kožo.

Živali kažejo ljubezen tudi do tujih mladičev, celo iz sovražnega rodu. Nekje so poizkusili vzgojiti mlade mačke skupaj z mlado miško. Med njimi se je razvilo tesno prijateljstvo. In še pozneje, ko so mačke in miška dorasle, je prihajala miška iz svoje luknjice na obisk k mačkam — nobena ji ni storila nič zalega. To je trajalo tako dolgo, dokler ni miske dobila neka tuja mačka.

Živali skrbijo tudi za vzgojo svojih otrok. To vidimo najbolje pri opicah, ki se s svojimi mladiči igrajo, jih učijo in negujejo, pa tudi tepejo, če ne ubogajo. Če pa mati pogine, vzamejo druge opice mladiča v svojo oskrbo.

Modra štoklja

JAPONSKA PRAVLJICA

Nekega dne se je sprehajala štoklja ošabno gori in doli; bila je lačna in je iskala plem. Naenkrat je zagledala sijajno jeguljo, ki se je motala skozi bistro vodo. Priplavala je tudi ribica in končno je skočila žabica na lotosov list in pričela regljati svojo jutranjo pesem.

»Hej!« si je mislila štoklja, »to je bogat plen! Ampak katerega izmed treh naj pojem najprej?«

Pomisljajoče in modro je nagnila glavo, toda koje tako preudarjala, so se vse tri živali zagledale v sovražnika. Žabica je bila z enim skokom spet v vodi, ribica se je potopila in odplavala, jegulja se je skrila v blato. Ko se je štoklja odločila, je bila zopet sama, plen ji je izginil in novega ni bilo več. Se danes stoji zamišljena v vodi in še vedno čaka.

SREČKO KOSOVEL: ŠKRAT DOBROŠIN

Majhen škrat je Dobrošin, ali velik bogatin:

skrinjo zlatnikov ima, skrbno čuva jih doma; a če prideš in ga prosiš, jih dobiš, da komaj nosiš. Da bi vedel kje domuje, kje skupuško jih varuje, šel bi prosit ga vsak čas zlatov zase in za vas.

Križanka IN POSETNICA

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično: 1) vodne živali, 2) reka v Aziji, 3) domača žival, 4) država v Aziji.

A. SPORT

Kaj je njegov poklic?

Uganke je sestavila KRAJNC VANDA Iz Brestanice ob Savi

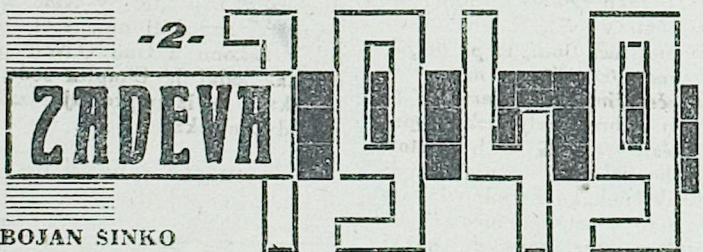

Narisal LAH ANTON, učenec II. razreda gimnazije od Svete Trojice

MOJI MAMICI!

Glej jo košarico, s cvetjem ovito, v cvetju pa moje je srčce skrito! Rožice natrosila ti bom na stezice, da bo veselja žarelo ti lice. V rožice dala sem poljubčkov obilo, mamica zlata, za tvoje vezilo!

Napisala HABE VLADKA uč. I. razr. osn. šole v LJUBLJANI

BOJAN SINKO

Dosedanja vsebina: Ivan Ivanovič Korolenko — v resnici Slovenec Ivan Oblak —, višji uradnik trgovskega ministrstva ZSSR, je prispel v Peking, kjer ga je sprejel konzul in poveljnik izpostave NKVD Josip Fjodorovič Kudrnjacev. Čez noč so Korolenka zaprli v eno izmed sob četrtega nadstropja v poslopju svetovskega veleposlaništva v Pekingu.

Ivan Oblak, alias Ivan Ivanovič Korolenko, ni niti vedel, da so vsa okna poslopja sovjetskega veleposlaništva v Pekingu zavarovana s gostimi mrežami. Bila je že trda tema, ko je izstopil iz razmajanega Chevroleta kitajskega izvoška in se povzpelo po kamnitih stopnicah v enega najbolj tajinstvenih poslopij v Pekingu...

Polkovnik Josip Fjodorovič Kudrnjacev, konzul in poveljnik izpostave NKVD v Pekingu, se res ni šalil, ko je poklical Korolenka z imenom Ivan Oblak. Pred mnogimi leti se je oče Ivana Oblaka, ki se je pisal prav tako, kot pozneje njegov sin, izkrcal v New Yorku v ZDA. Takrat so zgodovinarji našega stoletja beležili leto 1910. V Ameriko je odšel s trehuhom za kruhom, kot prenekatere njegovi ožji rojaki, ki jim črnočrna mačka Avstrija in kasneje kraljevska Jugoslavija ni dala dela in kruha.

Sploščka mu je trda predla. Za nizko mezdno je delal v nekem premogovniku v stalni življenjski nevarnosti zaradi plinov, ki so se vedno pogostejše pojavljali v slabo zavarovanih rovih. Lastnikom premogovnika je bilo žal denarja, da bi

zavarovali življenje rudarje. To se jim je pozneje maščevalo. Neke noči — Ivan Oblak je delal takrat v dnevni izmeni —, je močna eksplozija prebudila iz sna prebivalce rudarskega naselja. Nesreča je terjala življenje šestih rudarjev — očetov, sinov, bratov in mož. Skoraj še huje je bilo to, da po tej nesreči rudnik ni bil sposoben za nadaljnje obratovanje. Tiščo so ostali brez dela in kruha, med njimi tudi Slovenec Ivan Oblak. Tistih nekaj dolarjev, ki jih je imel v žepu, je komaj zadostovalo za dober teden življenja. Ko mu je pošel denar, se je začela njegova trnova pot. Odšel je peš v bližnje mesto, kjer se je preživljal na vse mogoče načine. Bil je čistilec čevljev, pomival je posode v hotelih in restavracijah, prodajal hladilne pižame, pometal ulice in raznašal časnike, dokler ni srečal v nekem bifeju farmerja Duponta. Dupont je bil po rodu Francoz iz sončne Burgundije in je posedoval precejšnjo farmo v Coosu v državi Vermont. Ker se je bližala zeta, je potreboval delavcev. Sporazumela sta se in Oblak je odpotoval z njim na njegovo farmo.

Odšel je šla pot Ivana Oblaka navzgor. Pri žetvi je še pomagal kot dninar. Pozimi mu je Dupont zaupal nadzorstvo nad živino in številnimi delavci, naslednjo pomlad pa je postal že nekakšna farmerjeva desna roka. Tiste dni se Oblak ni kesal, zakaj je odšel iz domače revščine v daljino Ameriko, čeprav si je preje v rudniku in pozneje v mestu pogosto želel, da bi ga bilo konec.

Ni mu ostalo skrito, da mlada in prikupna farmerjeva hčerka Klementina vedno bolj išče njegove družbe. Mati mlade Klementine je bila domačinka in zelo ponosna na svoje ameriško poreklo. Tudi njej in njenemu soprogu ni ostalo skrito nagnjenje njune edinke, ki sta jo zelo ljubila in ji zaradi tega vselej izpolnila vsako željo. Se preden se je Oblak dobro zavedal, že je bil zaročenec bodoče dedinje Dupontove farme in kmalu nato tudi njen zakonski mož. Ker je bila Klementina po očetu katoličanka kakor on, ni bilo za peroko nobene ovire. Oče Dupont in njegova žena sta s poroko soglašala, ker se je Ivan Oblak zaradi svoje marljivosti, treznosti in preudarnosti obema prikupil. Tiste dni leta 1914, ko so počili v Sarajevu strelji mladnih srbskih rodo-

ljubov, ki so bili povod za prvo svetovno vojno, je peljal Ivan Oblak svojo lepo, mlado in bogato nevesto pred oltar. Kdo bi mu zameril, če je tiste dni skoraj pozabil na svoj domači kraj?

Srečo mladih zakoncev je takrat kalila le ena stvar. Zelo sta si želela potomstva, toda zaradi njene bolezni jima usoda sploščka ni bila naklonjena. Po nekaj letih se je zdravje Klementine Oblakove obrnilo na boljše in vsa srečna je zaupala svojemu možu sladko skrivnost, da nosi pod

sreem novo življenje. Ko so v Oblakovi stari domovini že pokopali rajnko Avstrijo in proglasili danes že prav tako pokojno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, — poznejšo kraljevino Jugoslavijo —, se mu je rodil sin, ki je pri krstu dobil ime John. Zdravnik, ki je pomagal malemu Johnu na svet, je zakoncem resnega obraza svetoval, naj bo to njihov prvi in zadnji otrok, ker sicer ne more odgovarjati za Klementino zdravje in življenje. Povedal jima je, da je že takrat za tso majčkajo, da ni ostal otrok brez matere. Ivan

Posta strica Mike

Vadnal Zinka iz Predjame, piše da se ni pozabila na lepi izlet v Koper, kamor sem jo povabil v počitnicah kot pridno razprodajalko Slovenskega Jadrana. Zdaj hodi naša Zinka v 4. razred osnovne šole v Bukovju, sicer pa stanuje v Predjambi.

Grbac Stanka, uč. III. r. gimn. iz Postojne je poslala dve križanki, »Slona« in »Ribo«. Na koncu je nekoliko domišljavo pristavila, da se ne bo več oglašala, če tega ne bom objavil. Veš, draga moja mala Stanka, tele križanke bi morale biti precej drugačne, če bi jih hotel objaviti. Predvsem bi morale biti lepo in natančno zrisane s tušem, ker jih moram dati kliširati. Drugače je z navadnimi križankami, ki jih lahko postavijo v tiskarni. Zato drugič ne postavljaj zahtev, če ne veš, da si spolnila pogoje za objavo.

Kraševce Mari, uč. I. r. gimn. iz Sv. Trojice piše, da nima veliko časa za pisanje, ker se mora učiti. Pravi tudi, da vsak teden kupuje Slovenski Jadran in pridno čita lep pionijski kotichek.

Krajnc Vanda iz Brestanice stanuje zdaj v dijaškem domu v Brežicah, napisala pa ni v kateri razred hodi. Gotovo nam bo tudi to drugič sporočila. Tvoj spis mi je všeč, ljuba Vanda, in ga bom objavil, čeprav je nekoliko nerodno, da si risbo naredila na orstastem papirju. Drugič vzemi raje bel list. Prejel sem tudi kartonček za hranilno knjižico. Vendar mislim, da bi lahko nagrade za tvoje prispevke vložil za naročnino za naš časopis in tako boš lahko rekla, da si ga sama plačala. Če želiš drugače, sporoči!

Savli Nadica iz Zatočnice se je tudi oglašala in piše, da je pri njih pusto jesensko deževje. Veselilo jo je, ko je brala pismo Ondine Majcem iz Trsta in oba z bratom Radkom ji pošljata priske pozdrave. Nadica je tudi sestavila »Skrute reke«, s katerimi si boste, dragi moji pionirji, kmalu belili glave.

Njen bratec Radko je samo pripisal, da nima časa, ker pišejo šolsko nalogo (to je huda reč!) in se mora učiti.

Poleg rešitve dopolnjevalke je Sireca Aldo iz Studena poslal lepe pozdrave in napisal, da hodi v 4. razred osnovne šole.

Toda Aldo ni bil edini pionir iz Studena, ki se je oglašil. Pisala je tudi Brezce Milena in pravi, da vsak teden nestrno vprašujejo tovarišico učiteljico, če je prišel Slovenski Jadran. Najprej seveda preberejo pionijski kotichek, potem novice, nakar pride na vrsto reševanje ugank.

Take novice me vedno zelo razveselijo, ljuba Milena, in pripravi sem, da se boste pionirji s Studena še kaj oglašili.

Vsak teden, ko čitamo Slovenski

Jadran, govorimo o tebi, stric Miha, piše Milavec Viktorija. Pravi tudi, da so za dan mrtvih lepo okrasili grobove svojih borcev in da bodo po njihovem vzgledu ljubil svojo domovino.

Japelj Anton piše, da se je po dolgem času spet spomnil name, čeprav bere Jadran vsak teden.

O dnevu mrtvih piše tudi Simčič Jakob in nam je občutke na počitnišču prav lepo opisal. Zal imam premalo prostora, da bi pismo lahko objavil v celoti. Jakob je priložil tudi disbo.

To so bili, vidite, pionirji iz Studena in prav vsi so tudi pravilno rešili »dopolnjevalko«. Zato jim bo stric Miha poslal darilo za njihovo pionijsko knjižnico.

Trije pionirji iz IV. razreda osnovne šole v Dolanah so tudi poslali pravilno rešitev »dopolnjevalke«, in sicer: Hrvatič Alojzij, Valenčič Zdravko in Celigoj Roman. Roman pa je tudi napisal nekaj vrstic in sva se tako seznanila, kajti oglašil se je prvič. Piše, da se je bal pisati, ker ni upal, da bo dobil odgovor. V šoli se pridno uči, vsi v razredu pa so podmladkarji Rdečega križa. Veseli me, ljubi Roman, da si zbral toliko korajže in da si mi pisal. Prepričan sem, da to ni bilo tvoje zadnje pismence in da se boš večkrat oglašil.

Naša stara znanka iz Postojne Herfart Branka prosi odpustčanja, da je toliko časa molčala. Da bi me malo potolažila, mi je poslala kar tri zelo lepe pravljice, ki jih boste kmalu čitali. No, draga moja Branka, ti si prav prebrisana! Seveda ne morem biti jezen, ko pa vidim, da nisi lenarila, ampak da si pridno pisala.

Mogoče se vam je zdelo čudno, da nisem še omenil pionirjev iz Sv. Trojice. Toda nikar ne mislite, da so na strica pozabili. Tokrat sicer niso pisali vsi, vendar pa sem dobil kar 17 pravih rešitev.

Samo rešitve »dopolnjevalke« pa sta poslala še Rožanc Zdenka iz Brezja pri Begunjah in Lipovž Jože iz Postojne.

Iz Strunjana pri Izoli sta se prvič oglašila pionirja Stane in Duško Černe ter poslala risbi, kako so okrasili grobove padlih borcev. Zal bom lahko objavil samo Stankovo risbo, ker je narisana na bellem papirju. Duškova pa je na karirastem in zato za objavo v časopisu ni uporabna. Prepričan pa sem, da se bosta brata drugič oglašila tudi s kakšnim pismcem, posebno Stanček, ki že zna pisati.

Ostalo je še nekaj pisemc, toda danes ni več prostora. Zato potrpite, dragi moji, do drugega tedna, vsi boste prišli na vrsto.

V nedeljo je okrajna gasilska zveza iz Sežane organizirala v Divači nastop, katerega so se udeležila vsa gasilska društva okrajja. Z vajami so se izkazale vse brigadnice od ročnih do motornih. Po vajah je bila zaprisega vseh gasilcev in govor predsednika okrajne gasilske zveze. Gasilec je spregovoril tudi predsednik občinskega LO Divača in se jim je zahvalil za požrtvovalno delo. Gasilec so nato izvedli proste vaje s kericami, nakar je nastopil pevski zbor društva »Svoboda« iz Divače, ki je lepo zapel nekaj narodnih pesmi. Lepo vreme in dobra organizacija sta pripomogla, da je nastop lepo uspel.

Dobro bi bilo, da bi tudi domačini okoljskih vasi organizirali prostovoljne gasilske čete, ki bi nastopale skupno z železničarji.

V ponedeljek smo imeli v železniški kurilnici ob veliki udeležbi predvolilni sestanek. Govoril je tovariš Tomo Brejce, ki je orisal napredek od osvoboditve leta 1945 do danes. Nakazal je tudi perspektive za razvoj splošnega gospodarstva.

Pred dnevi sta se v bivši gostilni Jožeta Bradača v Kačicah ustavila tajnik in predsednik občinskega LO Divača. Ko je Bradač zagledal gosta, se ju je tako ustavil, da mu je zastala beseda. Zakaj? Menda zato, ker toči vino brez dovoljenja, ker ga je zato pooblastila vojska. Vino je pripeljal iz Črnega kralja, kjer je po navadi prav dobro. Vojaki pa so se pritožili, da kraške deževnice ne bodo plačevali tako drago.

Kraševce

Hruševje

HUDA CESTNA NESREČA

V torek zvečer je po glavni cesti od Hruševja proti Postojni vozil z motornim kolesom znani Postojnčan Dušan Milavec, upravnik skladišča in poslovalnice Petrol-podjetja v Postojni. Pri cestarski hiši za križiščem glavne ceste s cesto Prestranek — Belsko, je stal na cesti

V Trst, k materi!

(Nadaljevanje s 7. strani)

na križišču imena: Ivan Sancin, France Cerkevnik, Tone Suligoj in Tonček Suligoj.

S pokopališča se je videlo na Trst in ves tržaški zaliv. Zdelo se mi je, da je voda rdeča od krvi tisočev in tisočev Sancinov, Cerkevnikov in Suligojev, ki so jih tiste dni polagali v zemljo; v tisto njihovo zemljo, ki so jo z lastno krvjo osvobodili.

Kdo nam more preplačati takšne strašne cene za Trst? Nične, ne danes ne jutri in ne nikdar. Tam čez nam pravijo za to barbari. Ponosni smo na to barbarstvo. Če je ljubezen do domovine barbarstvo, tedaj smo mi barbari visoko nad njimi, kajti nikdar nismo segli po tujem.

tovorni avtomobil z ugasnjenimi signalnimi rdečimi lučmi zadaj, čeprav je bila že tema. Dušan, ki je precej hitro vozil in je tudi sam imel slabo luč, se je z vso brzino zaletel v avtomobil. Posledice so bile strašne, nesrečni Dušan je obležal na mestu mrtev, ker mu je zadnji levi rob avtomobila dobesedno presekala in odprla glavo.

Pokojni Milavec zapušta ženo in dva majhna otroka. Z nesrečno družino sočustvuje vsa postojnska javnost, ker je bil pokojni splošno priljubljen zaradi svojega vedrega značaja.

R. B.

Jože Lah - umrl

Na severni meji Slovenije, v Mariboru, so v nedeljo 15. novembra pokopali Jožeta Laha, znanega kulturnega delavca in pevovodjo.

Pokojni Jože Lah je dočkal visoko starost 84 let. Rojen je bil v Dutovljah na Krasu, kjer mu je dal prvi pouk na klavirju in orglah učitelj Andrej Koseovel. Prvo službo je nastopil v Sežani, kjer je ustanovil pevski zbor »Zorislava«. Petje je poučeval tudi po okoljskih vaseh. Iz Sežane je bil premeščen v Trst, kjer je ustanovil in vodil znano pevsko društvo »Ilirij« in pozneje godbo na pihala Narodne delavske organizacije v Trstu. Vodil je tudi pevске zbornice v Rojani, pri Sv. Jakobu, v Rocolu in v tržaški okolici.

Po prvi svetovni vojni se je moral umakniti v Maribor, kjer je ustanovil in vodil primorsko pevsko društvo »Jadrana«.

„Odločitev“ v Kopru

(Nadaljevanje s 9. strani)

Bra letos, trdo občutili: »Nekaj gnilega je v deželi Danski«. Se vedno se najdejo ljudje — tudi na Zapadu —, ki nam očitajo revščino in zaostalost. Zanje smo »komunistična dnhala« (Churchill v zadnjem govoru), nimajo toliko poštenosti, da bi vprašali: odkod vzroki? Niso toliko pošteti, da bi pogledali za nekaj stoletij nazaj v našo zgodovino in po tej ugotovili, da so nas na Balkanu vsi od prvega do zadnjega le tlačili, izkoriščali in pobijali. Oni seveda kaj takega niso okusili. Zato pa: daj, revež, in molči!

Mi pa ne bomo dali, pa naj rovarijo, kakor hočejo. Zato naša uporna odločitev: priznajmo nam to, kar je našega in kar nam gre po vseh človeških in drugih zakonih! Drama »Odločitev« bo prav tako kot ljudska igra »Miklova Zala« prešla daleč v rodove naprej in bo vedno — in še bolj — privlačevala, ker je napisana močnejše, globlje iz trpljenja primorskega ljudstva. Želel bi, da bi jo tudi v Trstu samem čimprej prikazali, da bi se naši slovenski tibiči v njej našli take kot so: zveste svojemu morju, mrežam, kamenju, zemlji, jeziku in narodu.

P. A. — Ogarev

Radio Koper

NEDELJA 22. XI.: 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Mladinska oddaja: »Bamby«; 4. nadaljevanje: 13.15 Glasba po željah; 16.00 Od Nabrežine do Tolmina s pevskimi zbori; 16.30 Promenadni koncert; 18.30 Orkestralne melodije iz Straussovih Leharjevih in Stolzovih operet. — PONEDELJEK 23. XI.: 11.30 Žena in dom; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 S filmskega platna; 14.40 Narodne pesmi; 17.00 Pričunjamo v ritmu Straussovih valčkov; 17.15 Javna tribuna (ponovitev); 18.15 Zabavni ponedeljkov večer. — TOREK 24. XI.: 14.30 Kulturni razgledi; 14.40 Slovenske narodne; 17.00 Zlatko Černjul s svojim zabavnim orkestrom vam želi dober večer; 18.15 Virtuoznosti na violini in klavirju; 20.00 U. Giordano: »Fedora«, opera v 3. dejanjih; 21.40 Nočni spored zabavne in plesne glasbe. — SREDA 25. XI.: 11.00 Šolska ura: Zgodovina Istre; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 17.00 Od arije do arije; 18.15 Izbrani biseri velikih mojstrov, ki jih poznate; 18.40 Zabavno glasbo vam nudi orkestra Horst Winter in Werner Müller; 21.00 Radjski roman: I. Stone: »Sla po življenju« (5. nadaljevanje); 21.30 Iz zakladnice velikih romantikov; 22.00 Nočni spored zabavne in plesne glasbe. — ČETRTEK 26. XI.: 14.30 Javna tribuna; 14.40 Zborovska ustvarjalnost naših čitalnic; 17.00 Leharjeve melodije za staro in mlado; 18.15 Sopranistka R. Kozem poje Venturinijeve samospeve; 18.30 Glasbena kronika; 18.40 B. Adamič s svojim orkestrom — PETEK 27. XI.: 14.30 Obzornik; 14.40 Pisan spored slovenskih narodnih; 17.00 Promenadni koncert; 17.20 Poje tenorist S. Sajfar; 18.1 Rossini in Verdi v. ouverturah; 18.35 Od melodije do melodije; 21.00 Slušna igra: E. Šinko: »Obsojenec«; 22.00 Vabimo vas k plesu.

Slovensko gledališče Koper

V torek 24. novembra 1953 ob 20. uri (Premiera — Red »Premierski«)

V sredo 25. novembra 1953 ob 20. uri (Ponovitev — Izven)

F. S. Finžgar:

N A S A K R I

Ljudska igra s petjem in plesom v 4. dejanjih.

Režija: Emil Frelj, k. g. Sodelujejo dijaki gimnazije in učiteljska, DPD »Svoboda« in folklorna skupina.

R a z p i s

ZA SPREJEM UČENCEV V RIBIŠKO ŠOLO V PIRANU

Pomorska srednja šola v Piranu razpisuje natečaj za sprejem 20 učencev v Ribiško šolo v Piranu za šolsko leto 1953-54.

Šola traja eno leto. Po končanem šolanju in uspešno položenem izpitu je absolutnem zagotovljena zaposlitev v državnem ali zadržnem sektorju ribarstva.

Pogoji za sprejem učenca so:

1. da je zdrav in ne mlajši od 16 let;
2. da je dovršil najmanj 6 razredov osnovne šole ali 2 razreda nižje srednje šole;
3. da ima posebno zanimanje za ribiški poklic.

Prošnje je treba vložiti pri Pomorski srednji šoli v Piranu najpozneje do 25. novembra 1953.

Prošnji je treba priložiti: šolsko izpričevalo, rojstni list, potrdilo o imovinskem stanju.

Zdravniški pregled bo 30. 11. 1953 ob 8. uri na Pomorski srednji šoli v Piranu.

Šola ima svoj internat, učencem je zagotovljeno brezplačno vzdrževanje v internatu in letno ena delovna oblika.

Sprejeti učenci oziroma njihovi starši se bodo morali pisмено zavestati, da bodo po končanem šolanju delali v državnem ali zadržnem sektorju najmanj tri leta.

Ravnateljstvo

Pomorske srednje šole v Piranu.

Nova tarifa električne energije

S 1. novembrom je stopila v koprskem okraju v veljavo nova tarifa za električno energijo. Ta nova tarifa se precej razlikuje od dosedanje. Naš okraj prejema električno tok iz Slovenije. Znano pa je, da je v Sloveniji proizvodnja električne energije po vojni močno narasla, ker je bilo zgrajenih več novih velikih hidrocentral. Zato pa je v interesu našega gospodarstva, da se troši čimveč električne energije in štedi s porabo lesa za kurjavo. To hoče doseči nova tarifa.

V naslednjem si ogledimo na kratko predpise o porabi energije za gospodinjstvo. Odslej cena energije ne bo več enotna, kot je bila dosedaj. Sestavljena bo iz treh delov, in sicer: iz osnovnega prispevka ter iz višje in nižje cene za energijo.

Osnovni prispevek je stalen in se plačuje mesečno vnaprej in znaša 50 din mesečno. Ta prispevek plačajo potrošniki ne glede na količino porabljenih kilovatnih ur.

Višja cena energije znaša 20 din za kilovatno uro, nižja cena pa 3 din za kilovatno uro. Višja cena se zaračunava za določeno število kilovatnih ur mesečno, ki jih porabi ena tarfina enota. To znaša pri gospodinjstvu 4 kilovatne ure. To količino plača potrošnik, če jo porabi po višji ceni 20 din, vsako nadaljnjo kilovatno uro pa samo po 3 din.

Kot tarfina enota velja pri gospodinjstvu kuhinja ter vsak stanovanjski prostor: če ima stanovanjski prostor več kot 40 kvadratnih metrov talne površine, velja vsakih začetih 40 kvadratnih metrov površine kot ena tarfina enota. Kot tarfina enota

pa se ne štejejo: prostori s talno površino manj kot 6 kvadratnih metrov, nadalje neopremljene veže, odprte verande, stopnišča, kopalnice, stranišča, kleti, pralnice, drvarnice, postrežja, garaže, hlevi, shrambe, skednji in podobno. Kuhinja se šteje kot tarfina enota tudi, če ima manj kot 6 kvadratnih metrov talne površine.

Vzemimo na primer stanovanje s kuhinjo, dvema sobama in ostalimi pritliklinami. To stanovanje ima tri tarfinske enote in bo zato moralo plačati 12 kilovatnih ur porabljene energije po višji ceni 20 din. Če na primer družina porabi 20 kilovatnih ur na mesec, bo za to plačala:

stalni prispevek	50 din
12 kilovatnih ur a 20 din	240 din
8 kilovatnih ur a 3 din	24 din
skupaj bo plačala torej	314 din

Podoben je obračun energije za poslovne prostore in za stroje ter aparate (v delavnicah itd.), samo da je tu količina kilovatnih ur, ki se morajo plačevati po višji ceni, višja kakor pri gospodinjstvu.

Gornje jasno dokazuje, da bo električna energija tem cenejša, čim več je bo posamezni potrošnik porabil. Zato pa: trošimo čimveč električne energije!

V kratkem bodo uslužbenci električnih podjetij začeli s pregledom stanovanj in drugih prostorov zaradi določitve, koliko tarifnih enot ima vsak potrošnik. Zato je prav, da potrošniki poznajo te predpise, ki so objavljeni v celoti v »Uradnem vestniku« OLO Koper.

Obvestilo

vsem gospodarskim organizacijam
V »Gospodarskem koledarju 1954« bomo objavili spisek industrijskih, trgovskih, obrtnih in gostinskih podjetij državnega, zadržnega in privatnega sektorja z naslednjimi podatki za vsako podjetje in obrat: naslov podjetja, pošta, poštni predal, telefon, brzojavni naslov, štev. bančnega računa, železniška in nakladalna postaja.

Vsa podjetja naj takoj pošljejo te podatke na naslov redakcije »Nove proizvodnje«, Ljubljana, poštni predal 331 in naj nakažejo na tekoči račun pri NB Ljubljana 601—T—160 po din 2.000.

Naročite potrebno število izvodov »Gospodarskega koledarja 1954« po prednaročniški ceni din 300.

OPOZARJAMO vsa podjetja, urade, ustanove, šole in organizacije naj že sedaj začno misliti na NOVOLETNO JELKO. Uprava »Slovenskega Jadrana« ima na zalogi še nekaj izvodov zanimive knjige »VOJKOV VOD«, ki jo lahko dobite za ceno din 90 za izvod.

in Klementina sta njegov nasvet upoštevala. Bila sta srečna, ker sta imela svojega sinčka, malega Johna.

Mali John še ni napravil svojih prvih korakov, ko je zadel družino Dupont-Oblak težak udarec. Nekega dne se je na Johnovega deda prevrnil voz s senom in še iste noči je farmer Dupont podlegel notranjim poškodbam. Njegova žena, Johnova babica, ni mogla preboleti te izgube. Kmalu po smrti svojega ljubljenelega soproga je legla v posteljo in ni več vstala. Prevelika žalost ji je popolnoma izpodkopala zdravje, slabela je iz dneva v dan in po nekaj mesecih preminila. Johnova starša sta tako podedovala farmo, ki je bila ena največjih in najdonosnejših daleč naokrog.

Prve besede, ki jih je mali John spregovoril, so bile angleške. Slišal jih je pri očetu in materi. Oče Oblak se je v vseh letih svojega bivanja v Ameriki dobro naučil tamkajšnje govorice in domačini skoraj niti vedeli niso, da je pred vojno prišel iz starega sveta. Ni pa nikoli pozabil jezika svoje domovine in ker se je Klementina naučila od svojega očeta tudi francoščine, je mladi John ali Ivan z desetletjem letom govoril še tri jezike: angleškega, ki se ga je učil tudi v šoli, francoskega in slovenskega. Na farmi pa je bilo tudi nekaj nemških delavcev. Od njih se je naučil še nemščine, ki mu ni delala preglavice, saj je obvladal angleščino, od očeta pa je podedoval prirojeni dar Slovencev: lahko priučljivost tujih jezikov.

Ko sta Johnova starša preudarjala, ali naj ga pošljeta naprej v srednjo šolo, je Klementina nenadoma umrla na posledicah rakastega obolenja. Mladi John je ostal s svojim očetom sam v veliki družinski hiši nekdanje Dupontove farme. Oče Oblak je zelo žaloval za rajno ženo, ki je podedovala več vedre francoske naravi po svojem očetu kot anglosaške preudarnosti od svoje matere.

Spoznal je, da mu ni več obstanka v novi domovini, kjer ga je tisočero stvari spominjalo na ljubljeno pokojnico. Se nekaj je bilo, kar je očeta Oblaka iz dneva v dan bolj prevzemalo: domotožje po slovenski domovini, po domačem kraju, ki ga ni videl že več kot dve desetletji. Po lastnem preudarku je sklenil prodati podedovano farmo nekli polje-

delski družbi in se vrnil s sinom, ki se je zelo ogrel za ta načrt, v Slovenijo. Z izkupičkom za farmo, ki je predstavljal tudi v tistih časih skoraj bajno vsoto, sta v jeseni leta 1935 prispela v Split in se vrnila v očetovo domačo vas pri Celju. Tam je oče Oblak, ki je prihajal počasi v leta, kupil lepo kmetijo z namenom, da pokaže vaščanom ameriški način kmetovanja. Ivan ni šel v šole, ostal je pri očetu in ko je dorastel, je skupno z njim vodil posestvo.

Njuneega skupnega kmetovanja je bilo seveda konec, ko so vdrl v Jugoslavijo nemški fašistični osvajačji. Kot »Amerikane«, — v vasi so ju imenovali »stari in mladi Amerikane«, — sta se znašla med prvimi na črni listi, obenem pa se je Nemcem zahotelo njunega posestva. Romala sta v celjske zapore in nato v graške, kjer je oče Oblak podlegel trpljenju, Ivana pa so odvedli v neko koncentracijsko taborišče v Vzhodni Nemčiji. Po enem letu so ga izpustili, saj mu niso mogli naprtniti in dokazati nobene krivde razen te, da je Slovenec in da se je rodil in živel v Ameriki. Ni se še prav opomogel od stradanja in trpljenja v zaporih in taborišču, že se je znašel v osvojeni sivozelni vojaški uniformi.

Usoda se je z njim grdo poigrala: če bi ostal v Ameriki, bi se boril proti Nemcem, tako pa so ga zvito ujeli v svoj jarem, še preden si je bil tega popolnoma v svesti.

3. poglavje

PADALEC IN NJEGOV PILOT

V tem letnem času, — bilo je poleti —, sonce v Pekingu rano vzhaja. Njegovi žarki, ki so se prikradli v sobo kljub zamreženemu oknu, so prebudili Korolenko nekoliko prej, kakor si je želel. Čeprav se ni vso noč prebudil, je občutil v udih svinčeno utrujenost. Ko pa se je spomnil dogodkov minulega večera, si je prižgal cigareto, se naslonil s hrbtom ob vzglavje in premišljeval, kaj namerava z njim polkovnik Kudrnjacev.

Zakaj ga je poklical z njegovim praviim imenom?

Zakaj ga je čez noč zaprl?

Ali mu ne zaupa, čeprav ga je poslala Moskva?

Zatopil se je v svoje misli. Zaman si je skušal odgovoriti na vsa ta vprašanja. Niti opazil ni, kako so se vrata njegove sobe neslišno odprla. Med njimi se je pojavila tajnica polkovnika Kudrnjaceva, Agatja Semjonovna Popova. Se preden je spregovorila, ga je objela s pogledom svojih modrih oči, ki so bile pravo nasprotje njenim kakor oglednim lasem, obenem pa so slikovito dopolnjevale mikavnost njenega obraza in za njeno starost vitkega telesa.

Agatja Semjonovna Popova je bila vdova po gardijskem kapetanu Sergeju Visarionoviču Popovu, ki ga je ena poslednjih nemških granat razmesarila v Berlinu, ko je na čelu svoje enote jurišal pod zaščito tankov po znani Unter den Linden. Človek bi ji kvečjemu prisodil sedem do osemindvajset let, čeprav jih je imela že petintrideset. Rojena je bila v Harkovu, pri Kudrnjacevu pa je delala že od leta 1946.

»Polkovnik Kudrnjacev želi, da se takoj oglasite v njegovi pisarni!«

V prvem trenutku je mislil, da v njegovi sobi straši, nato pa se je s takimi očmi zagledal v mično prikazen med vrati, da je slednja izginila in pustila vrata za seboj na stežaj odprta. Ko se je Korolenko za silo oblekel in pogledal po hodniku, je ni bilo nikjer več. Hodnik je bil prazen, vrata vseh sob pa zaprta.

Čez pet minut je potrkal Korolenko na vrata pisarne polkovnika Kudrnjaceva. Ker na ponovno trkanje ni dobil nobenega odgovora, je vstopil. Hotel je počakati polkovnikov prihod v njegovi pisarni. Debelo pa je pogledal, ko je opazil Kudrnjaceva pri oknu s cigareto v ustih in rokama v hlačnih žepih. Polkovnikov nemiren in v človeka prodirajoč pogled ga je zmedel. Popolnoma je pozabil na pozdrav. Obstal je pri vratih kakor neposlušen otrok, ki so ga zasačili pri prepovedanem dejanju. Roki sta mu nemočno viseli ob telesu, pogled pa mu je begal po sobi in pohištju, ki je bilo v njej.

»Korolenko, ali ste že kdaj skakali s padalom iz letala?«

TELESNA VZGOJA

„Skoraj“ in „če,“

Kdo ve kolikokrat smo že v zadnjih letih uporabili ti dve besedi, kadar smo pisali o slovenskem nogometu. Odred je vsako leto »skoraj« zlezel v prvo ligo in bi tekme prve lige že nekaj let lahko gledali v Ljubljani, »če...« ne bi bilo te nesrečne besedice. Toda »skoraj« in »če« se vlečeta še naprej in jih uporabljamo ob vsaki tekmi, ki jo odigra Odred letos v prvi ligi.

Podajmo se nekoliko v Zagreb, kjer je v nedeljo nastopil Odred proti bivšemu državnemu prvaku, Dinamu. Tekma je bila zelo razburljiva in bi Odred celo zmagal — »če« bi vso tekmo igral tako kot drugi polčas. Toda žal igrajo tekmo devetdeset minut in na to splošno znano dejstvo igralci Odreda zelo radi pozabljajo. Kaj je pomagal v nedeljo ves trud v drugem polčasu, ko so pa imeli ob odmoru že štiri gole v mreži? Bistvo zmage je v tem, da se igralci vso tekmo trudijo in borijo. V takem primeru uspeh ne more izostati, saj sta zmagi nad Crveno zvezdo in BSK dovolj zgovoren dokaz. Kljub vsemu pa moramo ugotoviti, da je rezultat 5:3 za Dinamo nadvse časten za našega predstavnika in nam zopet daje upanje, da se bo »odprlo«.

Igralci Odreda igrajo jeseni še dve tekmi in sicer s Partizanom v Ljubljani in z Radničkim v Beogradu. Ni dvakrat za reči, da se bo Partizanu dogodilo morda prav isto kot se je pred dobrim mesecem Crveni zvezdi. Manjši pa so izgledi za točke z Radničkim, saj Odred na tujih igriščih nima sreče in ni doslej prinesel domov niti ene točke. V vsakem primeru pa bo Odred zaključil jesensko sezono na predzadnjem ali predpredzadnjem mestu. Prava borba za obstanek v prvi ligi se bo začela šele pomladi in se bo najbrž krčevito vodila vse do zadnjega kola. Kakšen bo konec, bomo videli. Pristaši Odreda bi si vsekakor najbolj želeli uresničitev pregovora: »Slab začetek, dober konec«.

Ob koncu objavljamo še tabelo prve zvezne nogometne lige, ki bo po vseh znakih sodeč ostala štirinajst dni nespremenjena:

C. zvezda	11	8	2	1	22:7	18
Hajduk	11	9	0	2	24:12	18
Dinamo	11	8	1	2	28:11	17
Partizan	11	8	1	2	34:15	17
Vojvodina	11	6	2	3	33:19	14
Spartak	11	6	1	4	23:20	13
BSK	11	4	2	5	21:20	10
Proleter	11	3	4	4	16:24	10
Sarajevo	11	4	0	7	8:18	8
Vardar	11	2	3	6	15:18	7
Radnički	11	2	3	6	12:18	7
Lokomotiva	11	1	3	7	16:23	5
Odred	11	2	1	8	16:32	5
Rabotnički	11	2	1	8	10:41	5

Zmaga Aurore nad vodečim Krimom

V osmem kolu zapadne skupine slovenske nogometne lige je bilo glavno srečanje med vodečim Krimom in Koprsko Auroro. Tekma je bila na igrišču Aurore v Kopru. Domačini so že takoj v začetku prevzeli pobudo v svoje roke in nevarno ogrožali Krimova vrata. V drugi minuti prvega polčasa je bil poškodovan vratar Krima Sleva, ki je odšel na levo krilo, zamenjal pa ga je Bunc. Rezultat prvega polčasa 2:0 za Auroro je vsekakor preizkus glede na premoč domačinov. Oba gola je zabil Norbedo.

V drugem polčasu se je položaj na igrišču precej spremenil v korist Ljubljancev, ki so nevarno napadali, vendar so bili v zaključnih akcijah netočni. Edini gol za Krim je dosegel Mayer v 42. minuti drugega polčasa. Zadnje minute so potekale v delni premoči Krima, ki se je pa prepozno spomnil, da bi bilo treba od vsega začetka tako igrati, kot so proti koncu.

Glede tekme naj omenimo še to, da so igralci Krima zopet »zaburili« s svojimi nesportnimi izpadi in je moral sodnik enega od njih izključiti. Zelo neugoden vtis na publiko je napravilo tudi robato govorjenje, medsebojno prepiranje in ugovarjanje sodniku igralcev Krima.

Z zmago nad Slovanom 6:1 se je Piran ponovno vrnil na izgubljeno

prvo mesto na tabeli. V obeh polčasih so bili Pirančani v premoči in njihova zmaga ni bila niti trenutek dvomljiva.

Tudi obe moštvi iz Nove Gorice sta v nedeljo zabeležili zmago, tako da prestavlja pretekla nedelja črn dan za izvenprimorske klube.

UČENCI EGS CERKNO SO PREMAGALI ŠUG IDRİJA

Nedavno je bilo v Cerknem športno tekmovanje med učenci EGS Cerkno in Šolo učencev v gospodarstvu iz Idrije. Zmagali so domačini z rezultatom 99,40:77,20. Tekmovali so v odbojki, tekni na 100 metrov, skoku v daljino, metu krogle, plezanju po vrvi in vlačanju vrvi, v skokih čez konja in v tekni na 800 metrov.

V odbojki so zmagali zastopniki EGS brez posebnega napreznja, ker jim nasprotnik ni bil dober. Rezultat 2:0 (15:3, 15:4). V moštvu zmagovalca sta se najbolj odlikovala Podobnik in Križnik, v reprezentanci ŠUG pa Mrakič.

V tekni na 100 metrov niso dosegli dobrih časov, ker je bilo precej hladno. Zmagal je Gabrijelčič (SUG) s časom 13,7, pred Stanovnikom (EGS), ki je pretekel progo z eno sekundo slabšim časom od zmagovalca. V skoku v daljino je zmagal Koser (EGS) z rezultatom 5,29 pred Rotom (SUG), ki je skočil 5 cm manj. V metu krogle je za-

Ta teden sem hotel obiskati Aljažev »top« vrh Triglav, pa mi je na Kredarici tako grdo zdrsnilo po snegu, da sem strgal hlače in se še posteno obdrnil. »Ne, Vane, pa že ne bo več lomastil po snegu.« sem dejal, »bo rajši prestajal kraško burjo.« Ubral sem jo kar po bližini v Trentu do Kugyjevca spomenika. Revček sameva in čaka, da mu vsaj zdaj prinesejo častilce malo tistega cvetja, ki ga je imel v življenju tako radi. Neki Trentar mi je dejal: »Skute bi mu še prinesli, a cvelja pri nas v tem času ni.« »Pa bi mu vsaj nekaj cvetov planik poklonili,« sem dejal. Trentar pa je stisnil glavo med ramena in se zamislil... Najbrž zaradi zadnje kože, ki jo bo moral dati iz hleva. »Odlök je odlök, koza pa koza,« sem dejal, »najbrž ta odlök ne razume, zato ga morate vi.« »Ja,« je odgovoril, »pa sem pred težko izbiro: če dam kozo, ne bo mleka, če pa koze ne dam, bom moral dati par jurčkov. Teh pa nimam. Živeti pa le moram tako ali drugače.« »Saj imate razvit turizem,« sem ugovarjal. »Turizem pa, turizem, toda kaj nam ta pomaga pozimi, ko v hotelih letuje le miši in pajki. Toda četudi bi bila sezona pozimi odprta, bi mi ne imeli od tega nobene koristi. V službi so sami tujci in nobenega domačina ne vzamejo.«

Zvedel sem še, da so v Trentu odprta nekatera dela, pa Trentarji nočejo delati, če jim ne dajo najmanj 500 din na dan in se »kautoe« po vrhu. »Lepa stvar,« sem dejal, »saj toliko niti zdravnik ne zasluži.« Ker so me precej po strani gledali, sem jo hitro pobrisal v Sočo in nalezal v hotelu istega imena na upravnik. Vprašal sem ga po novicah, pa mi ni hotel nič povedati. »Previden mož,« sem dejal, »prav tako kot general Winterton v Trstu, ki ni našim novinarjem hotel nič povedati.«

sedla EGS vsa tri prva mesta: Koser 11,34, Ambrož 11,06 in Ristič 10,74. V plezanju po vrvi je zmagal Ambrož (EGS), dočim so v vlačanju vrvi zmagali Idrijčani.

Zanimivo je bilo tekmovanje v skoku čez konja, kjer so predvsem ocenjevali stil. Zmagal je Crnobrnja (EGS), pred Golgrancem (EGS) in Jerebom (SUG). Pomembno zmago so si pridobili Idrijčani v tekni na 800 metrov čez drn in strn. Zmagal je Perše pred Stanovnikom (EGS).

B.H.

Slavko Pelicon je bil na nedeljski tekmi z Dinamom med najboljšimi v moštvu Odreda.

ŠPORTNE ZANIMIVOSTI

V finalu mednarodnega teniskega turnirja Santiagu de Chile je Argentinec Morea premagal Drobniža z 2:6, 6:3, 6:4, 6:3.

xxx

Na mednarodnem plavalnem tekmovanju v Sao Paulu je Argentinec Galvao premagal svetovnega prvaka na 100 m hrbtno Bozona. Oba sta dosegla čas 1:04,9.

Če so ljudje lahkoverni

V Knežaku na Pivki imajo zopet nekaj posebnega. Kaj pa takega? No, navsezadnje nič hudega, pa vendar...

Ves Knežak in okolica — to so partizanski kraji in so ljudje visoko narodno zavedni, kar so dokazali v nedeljo s številnim obiskom na predvolilnem zborovanju v Knežaku, ko je govoril Ivan Regent. Vedno so se radi zbirali in tudi zapeli marsikatero lepo pesem. Vsi vemo, da so Italijani pevske zbornice z velikim navdušenjem — zatrli.

Misel na pevski zbor je zadnje čase ponovno oživila med prebivalci Knežaka. Po mnogih dogodivščinah je uspelo zbor osnovati, ko je delo pevovodje prevzel agilni učitelj Silvo Drpal. V zbor se je vpisalo 60 članov, od katerih jih 50 sodeluje pri pevskih vajah. Prvega novembra so že peli na grobovih žrtev NOB.

Prav tu pa se je nekaj »zataknilo«, kot po domače pravimo. Pa ne pri članih novega pevskega zbora, temveč... Le nekaterim ljudem to ni všeč in bi dali, ne vem kaj, če bi mogli zbor odpihniti iz vasi. Tako organistu in cerkvenemu pevovodji Jožetu Tomšiču. Ta se je zatekel po »pogumu« k znanemu sredstvu, ki se ga dobi v gostilnah — vinu. V vinu je resnica, pravi star latinski pregovor, tako je vino razvezalo jezik tudi našemu organistu, da je glasno kokodakal in se razburjal, kako bo novi pevski zbor škodoval cerkvenemu, da mnogi pevci zdaj ne bodo mogli peti pri maši. Očitno je kazal svojo užaljenost, da niso nje ga vzeli za pevovodjo, ko je že star praktik, učitelj Drpal pa ni in ne bo zmogel vsega itd.

Ljudje dobro vedo, kdo se skriva za organistovim zabavljanjem in godranjem. Nihče ne brani članom novega pevskega zbora, da pojejo tudi v cerkvi in obratno, jasno pa je, da morejo knežaki pevci razviti vse svoje zmožnosti in pokazati, kaj znajo, edino v takem zboru, kakor so ga sedaj osnovali. Pobuda okrajnega odbora Ljudske prosvete ne bo ostala samo pri tem, temveč bo k razvijanju še dalje pomagala.

Primer organista pa v Knežaku ni osamljen. Kako so na delu mračnjaške in nazadnjaške sile, kaže tudi tale primer:

V Knežaku je na številki 106 doma Marija Delost. Ta Marija hrani doma še neko drugo Marijo, in sicer: čudežno Marijo iz Sirakuze na Siciliji. (Uboga Sicilija, kaj vse ima še poleg revščine in pomaranč!) No, ta vneta Marijina častilka si je dala v pismu poslati natančen popis čudeža, da bo podoba imela večjo veljavo. Začela je delati pri znanka in prijateljicah propagando o tem čudežu. Lahko se je pohvalila, da je naselila marsikatera kalinka. Njena hiša je postala prava romarska božja pot, kjer so romarice čakale ponovljenja čudeža...

No, in če bi v kakem zaupnem razgovoru ta pobožna lastnica sirakuške Marije eni ali drugi kalinki dejala, da se ta njena Marija jezi, ker sama ali pa njen mož pojeta v novem pevskega zboru, si lahko predstavljate, da bi potem tega moža stalo sodelovanje v zboru — družinski hišni mir.

Dobro, da ni veliko takih primerov in da Delostova s takim ravnanjem drži glavo stalno v levem žrelu. Samo na dva načina lahko razumemo njeno ravnanje: ali dela to iz koristljubja, ali pa je že blizu verski blaznosti. Jasno pa je, da so na delu sovražniki ljudstva, ki bi hoteli svet spraviti nazaj v dobo čudežev, še najrajši pa v dobo inkvizicije. Zato pa pametni Knežani odklanjajo in obsojajo tako dejavnost. Upajo pa, da bo kljub vsemu novi pevski zbor živel in delal v korist ljudstva in sirjenja prosvete.

KOBRA

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. mesto ob Donavi v Srbiji, 8. naše znano morskotletovišče, 9. kremenasto kamenje, 10. del voza, 11. najmočnejše igralne karte, 12. prva polovica vaje, 13. merska enota za električni upor, 14. dva enaka veznika, 16. Ludolfovo število, 17. oseba iz romana »Pod svobodnim soncem«, 19. tuje moško ime, 20. reka v Rusiji, pritok Volge, 22. rudnina, 23. ime mladega slovenskega pesnika Koviča, 27. največji polotok.

Navpično: 1. del obraza (množi), 2. omamiti z vinom, 3. latinski pozdrav, 4. premikati se, 5. govorim s sikajočim glasom, 6. grški junak, ki se je odlikoval v bitkah pred Trojo, 7. latinski skloni, 13. osebni zaimek, 15. prikrito norčevanje, 16. reka v Sloveniji, 18. divjati, 19. vrsta jedi, 21. žensko ime, 24. enota poslovne mere, 25. česta in druga črka, 26. vzklík.

1	2	3	4	5	6	7
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. Pesnica, 8. antimon, 9. kot, 10. Emi, 11. et, 13. bo, 14. težaven, 17. Nanos, 18. kad, 19. opereta, 23. literat, 24. Ir, 25. fa, 26. kip, 28. VIM, 29. akacija, 31. nevden, Navpično: 1. paket, 2. smoten, 3. S.T.T., 4. ni, 5. ime, 6. Combes, 7. anion, 12. kanarec, 15. žaket, 16. voder, 19. olikan, 20. piriike, 21. Talije, 22. ataman, 27. pav, 28. vid, 30. C. J.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stofa — Tiska tišskarna »Jadrana« v Kopru
Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2 — Številka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162
Letna naročnina 500 din polletna 250 in četrtletna 130 din

BARBA VANE PRAVI...